

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Matevž Pirih

Krizno upravljanje in vodenje ob potresu in cunamijih
v Jugovzhodni Aziji – primer Indije

Diplomsko delo

Ljubljana, 2009

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Matevž Pirih

Mentor: red. prof. dr. Marjan Malešič

Krizno upravljanje in vodenje ob potresu in cunamijih
v Jugovzhodni Aziji – primer Indije

Diplomsko delo

Ljubljana, 2009

KRIZNO UPRAVLJANJE IN VODENJE OB POTRESU IN CUNAMIJIH V JUGOVZHODNI AZIJI – PRIMER INDIJE

Diplomsko delo na primeru Indije obravnava krizo ter krizno upravljanje in vodenje ob potresu in cunamijih, ki so 26. decembra 2004 prizadeli države Jugovzhodne Azije. Vsebinsko je delo razdeljeno na uvodni del, v katerem je predstavljena uporabljena metodologija ter tri temeljne vsebinske sklope. Prvi sklop sestavljajo teoretična izhodišča in koncepti, kot sta kriza ter krizno upravljanje in vodenje, v nadaljevanju pa sledi predstavitev države Indije ter njenega sistema kriznega upravljanja in vodenja. Uvod v drugi sklop predstavlja celostna obravnava pojava potresa in cunamijev, sledi pa analiza kriznega upravljanja in vodenja v Indiji. Analizirani sta fazi priprav in odziva na krizo, predstavljene pa so tudi nekatere druge, za razumevanje razsežnosti krize pomembne teme, kot sta socialni vidik cunamijev in reakcije Indije in drugih mednarodnih akterjev ob pojavu krize. Sklepni del s pomočjo odgovorov na raziskovalna vprašanja poda oceno o učinkovitosti kriznega upravljanja in vodenja ter pri tem izpostavi pomembnost upoštevanja družbenega in kulturnega konteksta obravnavanega primera.

Ključne besede: krizno upravljanje in vodenje, cunami, Indija

CRISIS MANAGEMENT AT EARTHQUAKE AND TSUNAMI IN SOUTHEAST ASIA – A CASE OF INDIA

Diploma paper in the case of India discuss the crisis and the crisis management at the earthquake and tsunami, which on the 26th of December 2004 affected countries of Southeast Asia. In substance, the work is distributed in the introductory part, in which is presented the methodology used, and the three core content sets. The first set consists of theoretical positions and concepts, such as crisis and crisis management, followed by the presentation of the country of India and its system of crisis management. Introduction to the second set represents a comprehensive discussion of the occurrence of earthquake and tsunami, followed by an analysis of crisis management in India, focused on the stages of preparation and response to the crisis. Further on are also debated some major topics, such as the social aspect of the tsunami and the response of India and other international actors to emerging crisis, important for understanding the dimensions of the crisis. Final part gives an assessment of research on the effectiveness of crisis management through the answers to the questions asked, and highlights the importance of taking into account the social and cultural context of the case.

Key words: crisis management, tsunami, India

KAZALO

1 UVOD	6
2 METODOLOŠKI OKVIR	7
2.1 PREDMET PROUČEVANJA	7
2.2 CILJI PROUČEVANJA	7
2.3 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA	7
2.4 OMEJITVE NALOGE	8
2.5 UPORABLJENE METODE	8
3 TEORETIČNA IZHODIŠČA	10
3.1 KRIZA.....	10
3.1.1 <i>Opredelitev pojma kriza</i>	10
3.1.2 <i>Tipologija kriz</i>	13
3.1.3 <i>Razmerje med krizo in nesrečo</i>	15
3.2 KRIZNO UPRAVLJANJE IN VODENJE	16
3.2.1 <i>Opredelitev pojma »krizno upravljanje in vodenje«</i>	16
3.2.2 <i>Faze kriznega upravljanja in vodenja</i>	17
3.2.3 <i>Akterji kriznega upravljanja in vodenja</i>	20
3.2.4 <i>Učinkovitost kriznega upravljanja in vodenja</i>	20
4 KRIZNO UPRAVLJANJE IN VODENJE V INDIJI	21
4.1 INDIJA – KRATEK OPIS	21
4.2 INDIJSKI POLITIČNI SISTEM	22
4.3 SISTEM KRIZNEGA UPRAVLJANJA IN VODENJA	23
4.3.1 <i>Institucionalno-politični okvir</i>	25
4.3.2 <i>Zvezni ali nacionalni nivo</i>	25
4.3.3 <i>Državni nivo</i>	27
4.3.4 <i>Okrožni in lokalni nivoji</i>	28
4.3.5 <i>Vloga oboroženih sil v indijskem sistemu kriznega upravljanja in vodenja</i>	29
4.3.6 <i>Vloga nevladnih organizacij v indijskem sistemu kriznega upravljanja in vodenja</i>	30
5 CUNAMIJI V INDIJSKEM OCEANU	31
5.1 KAJ JE CUNAMI	31
5.2 POJAV CUNAMIJEV V INDIJSKEM OCEANU	32
5.3 KRONOLOGIJA NARAVNE NESREČE IN POSLEDICE CUNAMIJEV V INDIJI	34
6 KRIZNO UPRAVLJANJE IN VODENJE OB POTRESU IN CUNAMIJIH V INDIJI	37
6.1 PREVENTIVNI UKREPI IN PRIPRAVE NA POTRES TER CUNAMIJE	37
6.2 FAZA ODZIVA NA KRIZO	40
6.2.1 <i>Odziv oblasti</i>	40
6.2.2 <i>Krizno odzivanje na Andamanskih in Nikobarskih otokih</i>	42
6.2.3 <i>Odziv drugih akterjev KUV</i>	43
6.3 POMOČ INDIJE DRUGIM PRIZADETIM DRŽAVAM.....	45
6.4 OBJEKTIVNE OKOLIŠČINE KRIZE, KI SO VPLIVALE NA UPRAVLJANJE IN VODENJE.....	46
6.5 KOMUNICIRANJE V KRIZI.....	48
7 KRIZA KOT PRILOŽNOST ZA KREPITEV POLOŽAJA INDIJE V MEDNARODNI SKUPNOSTI	50
8 SOCIALNI VIDIK CUNAMIJEV	53
9 ODGOVORI NA RAZISKOVALNA VPRAŠANJA IN SKLEP	56
9.1 POTRES IN CUNAMIJI KOT KRIZA	56
9.2 ALI JE BILA INDIJA NA TAKŠNO KRIZO PRIPRAVLJENA?	57
9.3 UČINKOVITOST ODZIVA NA NARAVNO NESREČO	59
9.4 SKLEP	61
10 LITERATURA	62

KAZALO TABEL

TABELA 5.1: POSLEDICE CUNAMIJEV PO DRŽAVAH	33
TABELA 5.2: SKUPNO ŠTEVILO MRTVIH, EVAKUIRANIH IN PRIZADETIH V INDIJI	35
TABELA 5.3: POVZROČENA ŠKODA	36
TABELA 6.1: NUDENA POMOČ PRIZADETIM V PRVIH 48 URAH (V %)	43
TABELA 6.2: VLOGA AKTERJEV KUV PO OBDOBJIH	44

1 UVOD

Razloge za vse bolj razširjeno, temeljito in celostno proučevanje naravnih nesreč gre iskati v več smereh, med katerimi velja izpostaviti predvsem naraščajoče negativne ekonomske, družbene ter ekološke učinke. Razvoj in uporaba informacijske tehnologije dnevno omogočata nova znanstvena spoznanja in boljši vpogled tudi v dogodke, ki družbi običajno škodujejo. Vendar pa še posebej v primerih naravnih nesreč tudi najmodernejša tehnologija in znanje ne moreta napovedati, kaj šele preprečiti, naravnih pojavov. Eden takšnih je bil tudi primer, ki se je zgodil 26. decembra 2004, ko je silovit potres ob obalah indonezijskega otoka Sumatre povzročil serijo cunamijev, ki so se razširili po celotnem Indijskem oceanu in ob tem opustošili obale dvanajstih držav in pri tem povzročili skupno več kot 226.000 žrtev ter gospodarsko škodo v višini 10 milijard ameriških dolarjev (USD). Že omenjeni razvoj tehnologije, ki omogoča skorajda vsakomur z nekaj tovrstnega znanja prenos žive slike v realnem času na druge dele planeta, je omogočil skoraj »v živo« ogled naravne nesreče in njenih posledic na prizadete družbe ljudem po vsem svetu. Ob gledanju takšnih posnetkov se zainteresiranemu gledalcu poraja cela kopica različnih vprašanj, izmed katerih so določena zanimiva tudi v smislu proučitve dogodka kot krize in z njim povezane vloge relevantnih kriznih akterjev.

V diplomskem delu se bomo osredotočili na vpliv potresa in cunamijev ter predvsem na upravljanje in vodenje te naravne nesreče v državi Indiji. Proučitev primera je zanimiva z najmanj dveh vidikov, kjer prvega predstavlja sama država Indija, drugega pa naravni pojav, ki ga v Evropi praktično ne poznamo. Glede na relativno oddaljenost Indije od Evrope tako v geografskem kot tudi družbenem, kulturnem in zgodovinskem smislu in s tem nedvomno skromnejšim poznavanjem države ter družbe, bo vpogled v indijsko stanje razmer ter še podrobneje njenega sistema kriznega upravljanja in vodenja (KUV) še posebej poučen. Podobno je s cunamijem, ki ga zaradi specifičnih geografskih zahtev za njegov nastanek v Sloveniji realno ni mogoče pričakovati, je pa poznavanje osnovnih karakteristik lahko še kako pomembno na potovanjih v tujini; predstavlja pa tudi primer, kakšne posledice nosi kolektivno nepoznavanje določenega naravnega pojava.

2 METODOLOŠKI OKVIR

2.1 Predmet proučevanja

Pojme in pojave, ki jih želimo podrobneje spoznati, napoveduje že naslov tega dela. V prvem delu se bomo ukvarjali s pojmom kriza, kjer bomo poskušali opredeliti in pojasniti krizo z več različnih vidikov ter najti ključne značilnosti tega pojava. V nadaljevanju se bomo posvetili aktivnostim, ki jih oblasti izvajajo ob nastanku krize in jih poznamo kot krizno upravljanje in vodenje. Tudi tokrat bomo koncept poskusili opredeliti in določiti njegove bistvene značilnosti.

V nadaljevanju se bomo posvetili naravnemu pojavu – potresu in cunamijem, ki so 26. decembra 2004 prizadeli območja in države Jugovzhodne Azije. Dogodek bomo najprej celostno opisali, nato pa se osredotočili na državo Indijo. Za lažje in globlje razumevanje kasneje obravnavanih tematik bomo na kratko predstavili državo kot tako, nato pa še njen sistem kriznega upravljanja in vodenja. Nazadnje pa se bomo posvetili še konkretni predstavitvi ravnanja Indije pred, med in po tem, ko so državo prizadeli najprej potres in nato še cunamiji.

2.2 Cilji proučevanja

Cilje proučevanja lahko v grobem razdelimo v dva sklopa. Prvega predstavlja predvsem odgovor na prvo raziskovalno vprašanje, ali je obravnavani pojav sploh kriza in ali je zato koncept kriznega upravljanja in vodenja sploh primeren za proučevanje takšnega pojava.

Ob predpostavki, da je koncept kriznega upravljanja in vodenja za proučevanje primera potresa in cunamijev v državi Indiji primeren, se drugi sklop ciljev nanaša na proučitev konkretnega primera, kjer nas bo zanimalo predvsem delovanje indijskega sistema za krizno upravljanje in vodenje v tej krizi s poudarkom na pripravljenosti in učinkovitosti.

2.3 Raziskovalna vprašanja

Prvo raziskovalno vprašanje:

Ali lahko potres in cunamije v Indijskem oceanu obravnavamo kot krizo?

Drugo raziskovalno vprašanje:

Ali je bil indijski sistem kriznega upravljanja in vodenja na cunamije ustrezno pripravljen?

Tretje raziskovalno vprašanje:

Ali se je indijski sistem kriznega upravljanja in vodenja učinkovito odzval na posledice cunamijev?

2.4 Omejitve naloge

Zaradi omejenega obsega in dosega te naloge je potrebno že vnaprej postaviti določene omejitve. Proučitev kriznega upravljanja in vodenja v primeru cunamijev v Indijskem oceanu bi, če bi ga želeli celostno obravnavati, terjala študije primerov odziva v vseh prizadetih državah ter še odziva mednarodne skupnosti. V tej nalogi bomo opravili samo del tega, in sicer tako, da se bomo osredotočili na Indijo, čeprav velja že na začetku poudariti, da nekaterih področij zaradi narave dogodka ni smiselno obravnavati ločeno in izven konteksta širšega dogajanja. Mednje sodijo predvsem odziv medijev in mednarodne skupnosti.

Obravnavo kriznega upravljanja in vodenja ob potresu in cunamijih bomo osredotočili predvsem na fazo priprave ter odziva na krizo, kamor bomo smiselno in po potrebi vključili tudi ključne poudarke iz ostalih faz, s katerimi pa se posebej ne bomo ukvarjali, saj bi za korektno predstavitev in analizo predvsem faze rekonstrukcije potrebovali nesorazmerno veliko prostora.

Določene omejitve prinese tudi relativna geografska, družbena in kulturna oddaljenost Indije, o čemer priča pogled na razpoložljivo literaturo na temo Indije in njenega sistema kriznega upravljanja in vodenja v dostopnih knjižnicah. Po drugi strani je treba priznati, da virov ne manjka na internetu, kjer pa je že nasploh potrebno nekaj dodatne in kritične previdnosti pri uporabi.

2.5 Uporabljene metode

V diplomski nalogi bo zaradi raznovrstnih področij, ki jih bomo raziskovali, potrebno uporabiti več različnih raziskovalnih pristopov. Za opredeljevanje teoretičnih izhodišč bomo uporabili deskriptivno metodo ter metodi analize in interpretacije primarnih in

sekundarnih virov. V tem delu bomo na podlagi različnih znanstvenih in strokovnih monografij, člankov in drugih prispevkov ter geselskih člankov iz ustreznih slovarjev predstavili temeljne pojme in koncepte z nekaterimi njihovimi razsežnostmi, pomembne za umeščanje primerov naravnih nesreč v kontekst kriznega upravljanja in vodenja.

Raziskovanje konkretne krize bo osredotočeno na iskanje, analizo in predstavitev informacij o izbranih področjih. Vire bomo iskali predvsem v uradnih dokumentih in poročilih, znanstvenih ter strokovnih analizah in člankih, poročilih o izsledkih strokovnih raziskav ter nenazadnje tudi v različnih objavah v revijah, časopisih in na internetu. Za posamezne vrste virov bomo uporabili različne analitične pristope. Poslužili se bomo več vrst analize vsebine, med katerimi velja omeniti zlasti metodo analize in interpretacije primarnih virov, ki jo bomo uporabljali predvsem za obravnavo uradnih dokumentov, nepogrešljiva pa bo tudi metoda analize in interpretacije sekundarnih virov, s pomočjo katere bomo analizirali vsebine večine ostalih virov. Poleg omenjenih bomo za raziskovanje in interpretacijo uporabili še metodo analize medijskih vsebin ter v primerih, ko se bomo ukvarjali s konkretnimi številčnimi podatki (kjer bodo nastopale tako uradne statistike kot tudi že obdelani, tj. sekundarni podatki), tudi metodo analize in interpretacije statistik.

3 TEORETIČNA IZHODIŠČA

3.1 Kriza

3.1.1 Opredelitev pojma kriza

Pojem kriza izhaja iz latinske besede *krinein* (*odločiti kaj*) (Tavzes in Adlešič 2002, 627). Na podlagi etimologije besede lahko torej sklepamo, da gre za stanje, v katerem ali morda tudi o katerem, je potrebno sprejemati odločitve. To potrjuje tudi splošna slovarska definicija (Dolinar in Knop 2003, 542), ki krizo opredeljuje kot »odločilni trenutek, nevarno stanje, težaven položaj«. Slovar slovenskega knjižnega jezika (Bajec in Črnelič 1975, 496) opredeli krizo med drugim tudi kot »neugodno, težko rešljivo stanje«. Iz teh splošnih opredelitev besede je mogoče izluščiti dva ključna elementa tega pojava in ga z njima tudi opisati: gre torej za neugodno stanje, v katerem ali za rešitev katerega je potrebno sprejemati odločitve.

Ob nadaljnjem pregledu opisov in definicij krize je treba opozoriti na množičnost različnih opredelitev ter na dejstvo, da se pojem kriza pojavlja na malodane vseh življenjskih področjih in tudi v zelo različnih kontekstih. To potrjuje tudi ena splošnejših opredelitev (prav tam), ki ima za krizo stanje »velikega pomanjkanja česa«, ki se lahko aplicira na celo vrsto različnih medicinskih, ekonomskih, političnih in drugih pojmovanj (npr. *vladna kriza*, ko vlada zaradi razmerja sil v parlamentu ne dobi potrebne večinske podpore).

Kriza se lahko nanaša na posameznika, skupino, organizacijo, družbo ali državo (Buzan in drugi v Malešič 2002, 402). Gledano skozi tradicionalistično paradigmo, v kateri pri odnosih kot subjekti nastopajo države, se krize nanašajo na kritičnost vojaško-političnih odnosov med državami (Prezelj 2005a, 27). Tako Holsti (prav tam) klasično krizo opredeli kot stopnjo meddržavnega konflikta, za katero je značilen nenadni izbruh dogodkov, ki lahko vodijo v vojno. Tudi naslednja opredelitev, gledano s perspektive države in definirana s pomočjo treh zaznav (1. ogrožanje temeljnih vrednot, 2. omejen čas za ukrepanje in 3. velika verjetnost prisotnosti vojaške aktivnosti) (International Crisis Behaviour v Malešič 2002, 402), omenja kot element krize vojno.

Prezelj (2005a, 27) ugotavlja, da so se krize do konca hladne vojne razumevale predvsem kot ogrožanje državnih vitalnih interesov in meddržavne vojne ali druge oblike nasilja. V kontekstu koncepta varnosti, katerega temeljna dimenzija je bila vojaško-politična varnost, je bilo to tudi razumljivo. S padcem berlinskega zidu in manjšanjem verjetnosti vojaškega spopada dveh blokov se je pojem kriza pričel uporabljati tudi za manjše situacije, ki predstavljajo grožnjo pomembnim vrednotam, kljub temu da jih ne ogrožajo absolutno in povsod. V nadaljnjih opredelitvah krize bomo imeli v mislih predvsem takšne.

Rosenthal, 't Hart in Charles (v Grošelj 2004: 20) ponudijo splošnejšo definicijo, po kateri je kriza »resna grožnja osnovnim strukturam ali temeljnim vrednotam in normam družbenega sistema, ki pod pritiskom časa in visoke stopnje negotovosti zahteva sprejem kritičnih odločitev«. Referenčna točka krize se od države premakne na družbo oziroma na družbeni sistem, kot ključni elementi pa nastopajo časovna omejenost, negotovost in potreba po sprejemanju kritičnih odločitev.

Po 't Hartu (v Malešič 2004, 12) je kriza neprijazen dogodek, ki odločevalce izziva in preizkuša, da ukrepajo v razmerah ogrožanja, časovne stiske in negotovosti. Holsti (prav tam) poda opredelitev krize, ki jo označujeta resno ogrožanje pomembnih vrednot in omejen čas za ukrepanje, značilno pa je tudi povečanje stresa med tistimi, ki se z njo ukvarjajo. Obema definicijama so skupni že omenjeni elementi ogroženosti, časovne omejenosti ter negotovosti, vpeljujeta pa tudi nov element, in sicer subjekte, ki se s krizo ukvarjajo.

Ob osredotočanju na značilnosti in okoliščine odločanja v krizi ter krizne akterje Stern (2001, 8) izpostavi ključne elemente »odločevalske krize« (decisionmaking crisis) s svojo sintetično definicijo, ki pravi:

Odločevalska kriza je situacija, ki izhaja iz sprememb v notranjem ali zunanjem okolju družbe in jo opredeljujejo tri nujne in zadostne percepcije s strani odgovornega odločevalca:

- 1. grožnja temeljnim vrednotam,*
- 2. nujnost in*
- 3. negotovost.*

Omeniti velja tudi organizacijski vidik krize, ki jo opredeli kot »nenačrtovan dogodek, ki poseduje potencial, da povzroči notranje ali zunanje pogojen razpad vsake organizacije; lahko se pojavi v vsaki organizaciji in lahko ogrozi legitimnost vsake organizacije.« (King v Grošelj 2004, 19) Definicija je zanimiva, saj kot element krize navede že obravnavano grožnjo temeljnim vrednotam (eksistenca), vnese pa novo dimenzijo razpada organizacije (ali npr. družbenega sistema).

Kot je razvidno iz različnih opredelitev kriz, imajo vse, kljub različnim izhodiščem in različnim referenčnim točkam, nekatere skupne značilnosti. Namesto formiranja nove, po možnosti vseobsegajoče definicije krize bomo na tem mestu raje navedli ključne lastnosti kriz, ki so po Malešiču (2004, 12) naslednje:

- ogroženost temeljnih vrednot (npr. ozemeljske celovitosti, človeških življenj, materialnih dobrin ...);
- zelo omejen razpoložljiv čas za odločanje v razmerah, ki so presenetile ali celo šokirale organe upravljanja in vodenja (kritičnost vpliva na čas za ukrepanje);
- negotovost razmer (razmere se naglo spreminjajo, vpliv notranjih in zunanjih vzrokov);
- večpodročna in večsmerna posledičnost posamezne odločitve, pri čemer je dopustnost napačnih odločitev minimalna ali pa je sploh ni;
- omejena uporabnost preteklih informacij za odločanje in sredstev, na katere se je mogoče pri izbiri ukrepov nasloniti;
- omejena razpoložljivost primernih obstoječih informacijskih virov za odločanje;
- nenehno in nepričakovano pojavljanje vedno novih znamenj in značilnosti krize;
- intenzivnejši notranji in zunanji nadzor nad odločitvami;
- možnost oviranja tistih, ki so za krizo odgovorni;
- neprestana psihična obremenitev odločevalcev z malo priložnostmi za popuščanje in sprostitev.

3.1.2 Tipologija kriz

Zaradi različnih pojavnih oblik kriz ter zaradi analitično-raziskovalnih potreb se je pojavila tudi cela vrsta različnih delitev. Najpogostejše so delitve na čas stopnjevanja, širino (horizontalna delitev) in obseg (vertikalna delitev) krize. Slednja delitev se nanaša na obseg in posledice krize oziroma na referenčne objekte in v tem smislu ločimo krize na ravni posameznika, skupine ljudi, družine, organizacije, narave, lokalne skupnosti, regije, države, družbe, mednarodne skupnosti, sveta ipd. Kranjčec in Polič (2002, 412) pa dodajata še delitev kriz na *območje ogroženosti*, ki ga opredeljujeta kot znotraj zgradbe ali organizacije, lokalno, regionalno, nacionalno in mednarodno, ter delitev kriz glede na *izvor ogroženosti*, ki je lahko znotraj ali zunaj ogroženega sistema.

Rosenthal, Boin in Comfort (v Malešič 2004, 13–14) podajo časovno tipologijo kriz, ki jih razdelijo na *hitro pojemajoče, katarzične, počasi pojemajoče krize* ter *krize s kompleksnimi dolgoročnimi posledicami*. *Hitro pojemajoče krize* se pojavijo nenadoma in se prav tako hitro tudi končajo (npr. ugrabitev letala). V to skupino bi lahko šteli tudi nesreče, ki jih skupnost lahko hitro in brez posebnih težav odpravi. V *katarzično skupino* sodijo krize, za katere je značilno počasno in dolgotrajno pojavljanje ali zaostrovanje ter nato relativno hitro pojevanje. Med takšne krize se uvrščajo predvsem konflikti med močnejšo in šibkejšo državo, kjer se razmere dalj časa zaostrojujejo in krizo predstavlja oborožen konflikt. *Počasi pojemajoče krize* se pojavijo počasi in tako tudi pojemajo. Kot primer navajajo vojno v Vietnamu, ko so se vojaške akcije nadaljevale tudi po očitnem nasprotovanju javnega mnenja in posledično političnega poraza vladajočih struktur, ki so potrebovale nato še precej časa do izvedbe prekinitve operacij in umika enot ter končanja oboroženih spopadov. V to kategorijo uvrščajo tudi okoljske krize, ki se akumulirajo dalj časa in na določeni točki izbruhnejo, se pojavijo kot kriza, ki nato zopet skozi daljše časovno obdobje pojema. *Kriza s kompleksnimi dolgoročnimi posledicami* se pojavi nenadoma in izpostavi vprašanja širšega obsega in pomena. Obstoječe systemske rešitve se na takšne krize praviloma ne morejo učinkovito odzvati, saj presegajo zmogljivosti pristojnih struktur, kar pripomore k še večji nevarnosti. V to vrsto kriz uvrščajo tiste, ki so bile doslej manj znane in neznane (jedrska nesreča na Otoku treh milj). Delitev kriz glede na čas podata tudi Hwang in Lichtenthal (v Prezelj 2005a, 26), ki razlikujeta nenadne in kumulativne krize. Te so rezultat dolgotrajnega kopičenja elementov, ki se odrazijo kot kriza, ko njihova kombinacija ali intenzivnost preseže določen prag.

V horizontalnem smislu (glede na širino) se v literaturi krize najpogosteje delijo na tradicionalne ali klasične ter netradicionalne, postindustrijske ali postnacionalne. Boin in t'Hart (v Grošelj 2004, 21–22) ločujeta med *klasičnimi* in *modernimi* oziroma *kompleksnimi krizami*. Tipične klasične krize so nasilni politični konflikti, naravne in industrijske nesreče ter javni nemiri. Moderne krize so kompleksnega značaja, niso prostorsko omejene, se hitro vežejo na druge družbenopolitične probleme in so dolgotrajnega značaja.

Tipizacija, ki jo predlagata Boin in Lagadec (prav tam, 22), krize prav tako deli na *tradicionalne* in *moderne*, doda pa še kategorijo *zlomov* kot *krize prihodnosti*. Za *tradicionalne krize* je značilno predvsem naslednje:

- gre za poznan in prostorsko in časovno omejen dogodek;
- razmere so percipirane kot obvladljive;
- stroške je relativno lahko oceniti in so obvladljivi s klasičnimi zavarovalniškimi pristopi;
- postopki intervencije oziroma soočanja so kodificirani in dokaj rutinizirani;
- število sodelujočih akterjev je omejeno, tako tudi njihove vloge, odgovornosti in hierarhija.

Moderne krize imajo naslednje karakteristike (Boin in Lagadec v Grošelj 2004, 22–23):

- imajo velik učinek in prizadenejo velik del prebivalstva;
- predstavljajo ekonomski strošek, ki presega zavarovalna kritja klasičnih zavarovalniških pristopov, so neprecedenčen, generičen in kombiniran problem;
- delujejo v skladu z dinamiko snežne kepe in imajo multiplikativne učinke;
- sistem kriznega upravljanja in vodenja je slabo prilagojen na soočanje z njimi in njegovi odzivi so pogosto napačni oziroma imajo učinke, nasprotno od pričakovanih ali zelenih;
- negotovost je ekstremno visoka in se tekom intervencije ne zmanjšuje, temveč se lahko celo krepi;
- so dolgotrajne;
- viri ogrožanja se spreminjajo in dopolnjujejo;

- pri soočanju s krizo deluje na istem prostoru veliko število akterjev, kar povzroča kritične probleme pri komuniciranju na vseh ravneh (znotraj sistema kriznega upravljanje in vodenja, pri komunikaciji z javnostmi, mediji itd.);
- prisotnost visoke stopnje raznovrstnega tveganja za vse sodelujoče akterje.

Na podlagi trendov sta avtorja razvila še model bodočih kriz ali zlomov (Boin in Lagadec v Grošelj 2004, 22–23):

- nepovratnost pred- in pokriznega obdobja;
- krize bodo posledica globalnih in polimorfnihi odzivov;
- sedanji (temeljni) in nedvoumni postopki odzivanja bodo nezadostni;
- ponavljanje z naključnim vzorcem;
- prisotno bo močno in globoko zasidrano neravnotežje sistema, pri čemer bodo krize še bolj odporne na klasične vzorce soočanja;
- prevladala bo percepcija razgradnje družbenega veznega tkiva oziroma dezintegracije, ki je ne bo mogoče zaustaviti, čemur bo sledilo navezovanje in združevanje problemov, zaradi česar bo lahko kriza prevzela celotno področje družbenega delovanja.

Različni načini delitev so posledica že v začetku neenotnega pojmovanja kriz, kar je po mnenju Prezlja (2005, 27) posledica širjenja pojmovanja (ogrožanja) varnosti, misel pa nadgradi Stern (prav tam), ki pravi, da je problemsko področje, s katerim se določena krizna situacija poveže, odvisno od interpretacije narave ogrožanja in temeljnih vrednot, ki so ogrožene.

3.1.3 Razmerje med krizo in nesrečo

Pri opredeljevanju razmerja med nesrečami in krizami lahko ugotovimo, da vsaka kriza ni nesreča, je pa vsaka nesreča kriza, saj gre pri slednji za pojem, ki je po vsebini in pomenu širši od pojma nesreča, ker se navezuje tudi na celo kopico drugih dogodkov in pojavov, ki nimajo povezave z nesrečo. To potrjuje primerjava definicij krize in nesreče, pri kateri Grošelj (2004, 24) ugotavlja, da je definicija nesreče skoraj popolnoma skladna s sintetično definicijo krize.

3.2 Krizno upravljanje in vodenje

3.2.1 Opredelitev pojma »krizno upravljanje in vodenje«

Skladno z razvojem termina kriza od predvsem vojaško-političnega pojmovanja do sodobnega, upoštevajočega praktično vse dejavnike ogrožanja varnosti, se je razvijalo tudi krizno upravljanje in vodenje. V tradicionalističnem smislu je bil pojem vezan na pogajanja in urejanje nestabilnih razmer s ciljem stabilizacije ter umirjanjem razmer, lahko pa tudi s ciljem v negotovih razmerah čimbolj uveljaviti lastne interese. (Prezelj 2005a, 34). S koncem blokovske delitve sveta in s tem pojemajočo aktualnostjo potencialnih oboroženih spopadov sta kriza in z njo tudi krizno upravljanje in vodenje pridobila še civilno obliko, ki danes glede na svoje pojavne oblike, število, pogostost in nenazadnje tudi na učinke in posledice že prevladuje nad vojaškim pojmovanjem.

Iz besedne zveze krizno upravljanje in vodenje je hitro jasno, da se koncept veže na krizo in da gre za upravljanje in vodenje. Postavi pa se vprašanje, ali se upravlja in vodi sama kriza ali gre za upravljanje in vodenje aktivnosti ob krizi. Prezelj (2005a, 36) na to odgovarja, da termin ustvari napačno predstavo, da je možno krizo voditi, upravljati, obvladovati oziroma izkoristiti njene učinke po lastni želji. Poudarja tudi, da termin izraža dejavnost v smeri obvladovanja krize, kar potrjujeta tudi Boin in 't Hart (v Malešič 2006, 294), ki krizno upravljanje in vodenje razumeta kot oblikovanje postopkov, dogovorov in odločitev, ki vplivajo na potek krize in obsega organizacijo, priprave, ukrepe in razporeditev virov za njeno obvladovanje. S krizo neposredno torej ne moremo upravljati oziroma je voditi, lahko pa jo poskušamo obvladovati s predvsem organizacijskimi aktivnostmi in viri, ki pripomorejo k njenemu obvladovanju. To se po Malešiču (2004, 14) običajno odvija v organizacijskem kaosu, pod pritiskom množičnih občil, v stresnih razmerah in ob pomanjkanju natančnih informacij.

Sintetično opredelitev kriznega upravljanja in vodenja ponudi Prezelj (2005b, 190), ki pravi, da so krizno upravljanje in vodenje bolj ali manj organizirane dejavnosti, ki so usmerjene v reševanje ali obvladovanje kakršne koli krize **(a)** na pripadajoči ravni (lokalna, regionalna, državna, mednarodna) in **(b)** v pripadajoči dimenziji **(c)** pred krizo, med njo in po njej. Cilj kriznega upravljanja je vzpostaviti razmere, ki niso krizne s stališča prizadetih, in pridobitev ponovnega nadzora nad dogodki, kar

predvsem pomeni odpraviti vir ogrožanja varnosti v objektivnem ali subjektivnem smislu.

3.2.2 Faze kriznega upravljanja in vodenja

Krizno upravljanje in vodenje lahko delimo na vsaj tri faze: predkrizno, krizno in pokrizno fazo. Podobno jih loči tudi Mortensen (v Malešič 2006, 294), ki delitev izvede kar z definicijo kriznega upravljanja in vodenja kot skupka sistematičnih operativnih sredstev, namenjenih:

1. preprečevanju pojava in razvoja kriz,
2. zmanjševanju vpliva kriz na človeka in družbene strukture in
3. optimiziranju naporov za ponovno vzpostavitev normalnosti v človeku, medčloveških odnosih in družbi.

Nekateri pristopi delitev izvedejo še nekoliko podrobneje. Alexander (2002, 5–6) delitev po fazah izvede v dveh delih: prvi dve fazi obravnavata aktivnosti pred krizo in drugi dve potem, ko je do krize že prišlo:

1. blažitev posledic – aktivnosti, ki se izvajajo z namenom blaženja učinkov prihodnjih kriz;
2. priprave – aktivnosti, ki se izvajajo z namenom omilitve krize in potekajo v času med napovedjo in nastopom krize;
3. odziv – dejavnosti urgentne narave, ki potekajo med nastopim krize ali po njem in so usmerjene predvsem na reševanje življenj;
4. okrevanje – proces popravila škode, ponovna vzpostavitev normalnega delovanja služb.

Podobno delitev na štiri faze, od katerih se dve odvijata pred in dve po nastopu kriznega dogodka, predstavi tudi Prezelj (2005b) z naslednjo členitvijo:

1. faza zbiranja podatkov in kriznega opozarjanja – pridobivanje podatkov o prihajajoči krizi ter opozarjanje kriznih akterjev in javnosti;
2. faza kriznega načrtovanja – oblikovanje načrtov za reševanje specifičnih vrst kriz;
3. faza neposrednega kriznega odločanja in vodenja kriznih operacij – pridobivanje in ohranjanje nadzora nad kriznimi razmerami;

4. faza pokriznega učenja – ocenjevanje predkriznih in kriznih aktivnosti ter na podlagi ugotovljenih napak priprava izhodišč za njihovo odpravljanje.

Fearn-Banks (v Krajnc in Polič 2002, 411) gre še korak dlje in loči pet faz dejavnosti kriznega upravljanja in vodenja:

1. odkrivanje – v tem obdobju je pozornost usmerjena na odkrivanje opozorilnih znakov;
2. preprečevanje/priprava – dejavnosti, ki potekajo pred izbruhom krize in tečejo v smeri preprečitve pojava oziroma pripravi na ukrepanje;
3. obvladovanje – napor, usmerjen k omejevanju trajanja in širjenja krize;
4. okrevanje – v tej fazi se družba skuša vrniti v normalni potek delovanja;
5. učenje – na podlagi analize krize se podajo predlogi, kako prihodnje krize preprečiti ali ublažiti posledice.

Ko navedene delitve po fazah primerjamo, ugotovimo, da imajo precej več podobnosti kot razlik, ki so v večji meri posledica ne povsem enotnega izhodišča in namena izvedbe delitve. Prezljeva delitev sicer ne omenja faze okrevanja in sanacije, kar je razumljivo, v kolikor krizno upravljanje in vodenje obravnavamo v operativnem smislu¹. Odsotnost faze pokriznega učenja pri Alexandrovi členitvi je posledica drugačnega pogleda na začetno in končno točko ukrepanja v krizi. Prezelj in Fearn-Banks umestita analizo in ukrepe za odpravo ugotovljenih pomanjkljivosti (faza učenja) v zaključni del procesa, medtem ko Alexander analize in posledičnega učenja ne izpostavlja v obliki faze, temveč oboje posredno vključi v prvo fazo blažitve posledic in priprave izhodišč za ukrepanje v novih krizah.

V nadaljevanju bomo predstavili krizno upravljanje in vodenje po fazah, ki so prilagojene določenemu tipu kriz, kot je, v drugem delu obravnavana, naravna nesreča. Členitev bomo izvedli v petih fazah, ki jih sicer ni mogoče vedno natančno razmejiti, ponudijo pa vpogled v različna obdobja kriznega dogodka in odzivanja nanj. V *preventivni fazi/fazi izogibanja prihodnjim krizam* se napor usmerijo k ustvarjanju okoliščin, v katerih se krizna situacija sploh ne bo zgodila oziroma v katerih bodo

---

¹ Krizno upravljanje in vodenje je v svojem najširšem smislu več kot zgolj krizno reagiranje (Prezelj 2005, 34), vendar pa je v svojem bistvu usmerjeno na kratkotrajno nadziranje krize in se le redko osredotoča na dolgoročne rešitve, saj je potrebno preživeti na krajši rok, da bi sploh lahko prišli do česarkoli dolgoročnega (Williams v Prezelj 2005, 35).

posledice krize čim manjše. Gre predvsem za dolgoročne ukrepe, ki so lahko gradbene in tehnične narave, kot npr. potresno varna gradnja, ter normativne in druge organizacijske ter ekonomske ukrepe, kot so sprejemanje ustrezne zakonodaje, prostorskih planov, urejanje zavarovalnih kritij in nenazadnje tudi oblikovanje ustreznih ocen in izračunov tveganj, ki so podlaga za prej naštete ukrepe.

Fazo *priprav na krizo* lahko obravnavamo z dveh vidikov. Prvi zajema oblikovanje načrtov kriznega odzivanja, organizacijskih struktur prvih in ostalih posredovalcev ter nenazadnje tudi operativno testno preizkušanje tako postopkov kot ljudi z namenom ugotoviti pomanjkljivosti sistema. Ta vidik je v normativnem delu že omenjen v prej obravnavani fazi. Za drugi vidik priprav na naravno nesrečo pa bi lahko dejali, da se dogaja v času od napovedi do realizacije dogodka. Faza zajema aktivnosti zbiranja in analiz podatkov, na podlagi katerih se ugotovi prežeča nevarnost, oblikovanje in posredovanje opozoril kriznim akterjem in javnosti ter neposredne priprave na krizo, npr. v obliki evakuacij ogroženih območij.

V akutni *fazi odziva na krizo* so vsi napori usmerjeni v reševanje v prvi vrsti življenj in nato premoženja in okolja. Ta faza nastopi takoj, ko pride do kriznega dogodka. V reševanje se po vnaprej predvidenih načrtih vključujejo prvi posredovalci, kot so gasilske in reševalne enote ter policija, nato pa tudi druge sile sistema zaščite in reševanja. V tej fazi je zelo pomembna ustrezna normativna in operativna pripravljenost sistema zaščite in reševanja.

Fazi odziva sledi *faza okrevanja po krizi*, v kateri družba sanira posledice naravnih motenj. Gre predvsem za gradbene in druge tehnične posege ter socialne in ekonomske ukrepe, s katerimi se prizadetim v nesreči pomaga vzpostaviti normalni življenjski ritem. Pogosto se uvajajo tudi normativni ukrepi, ki bi po svoji naravi sicer spadali v tu obravnavano prvo fazo.

Zadnja je *faza učenja*, v kateri se po umiritvi razmer in izdelavi podrobnih analiz oblikujejo zaključki, iz katerih so razvidni pozitivni in negativni vidiki kriznega upravljanja in vodenja skozi vse faze kriznih razmer. Izsledki naj bi pripomogli k modifikaciji norm, organizacijskih struktur, operativnih postopkov ter se v splošnem upoštevali tudi na drugih relevantnih področjih.

3.2.3 Akterji kriznega upravljanja in vodenja

Pojem akterji kriznega upravljanja in vodenja je ožji od pojma krizni akterji, ki zajema družbene strukture, skupine in posameznike, ki se jih kriza posredno ali neposredno dotakne. Med krizne akterje uvrščamo različne vladne in nevladne organizacije, medije, predstavnike oblasti, civilno družbo, prizadete v krizi ter tudi akterje kriznega upravljanja in vodenja, ki pa so neposredno vključeni oziroma so del kriznega upravljanja in vodenja (Grošelj 2004, 21). V reševanje krize je navadno vključeno veliko število akterjev na različnih upravno-administrativnih ravneh (lokalna, regijska, nacionalna, mednarodna raven). Akterji so lahko formalni in neformalni z različnimi nalogami, sestavami in pristojnostmi. V reševanje krize se vključujejo v različnem času, z različnimi nalogami in različnim namenom. Ta kompleksen sestav akterjev kriznega upravljanja in vodenja ima navadno tudi horizontalno in vertikalno dimenzijo. (Malešič 2004, 439)

3.2.4 Učinkovitost kriznega upravljanja in vodenja

Sodobne krize postajajo vse kompleksnejše, kar je posledica tako narave družbe same kot tudi vpliva spremljajočih procesov, kot so globalizacija ter razvoj informatike in tehnologije. Dodatno dimenzijo h kompleksnosti kriz prispevata še kognitivni in socialno-kulturni kontekst kriz, ki ju zaznamujeta povečana ranljivost družbe na krize in tudi intenzivnejši občutki ranljivosti. Državljeni zato od države pričakujejo, da bo varovala njihovo zdravje in varnost, in kadar vlada teh občutkov v krizi ni sposobna zagotoviti, so državljani šokirani. (Malešič 2004, 20–21)

O učinkovitosti upravljanja in vodenja v kriznih razmerah lahko govorimo kot o pričakovanju ljudstva do oblasti, da bo ta s krizo »nekaj naredila«; kriza naj bi bila hitro mimo, njene posledice pa čim prej sanirane. Voditelji morajo v takšnih primerih na prvo mesto postaviti varnost ljudi, in ko pride do krizne situacije, stopiti na čelo ter dajati jasne usmeritve za reševanje krize. (prav tam)

4 KRIZNO UPRAVLJANJE IN VODENJE V INDIJI

4.1 Indija – kratek opis

Republika Indija, kot se država uradno imenuje, je država v Južni Aziji in leži na t. i. Indijski podcelini. Od drugih delov Azije je področje geografsko omejeno z gorovjem Himalaja na severu, z več kot 7000-kilometrskim obalnim pasom na jugu, ki ga z vzhoda obdaja Bengalski zaliv, z juga Indijski ocean ter z zahoda Arabsko morje. Sicer Indija na zahodu meji s Pakistanom, na vzhodu z Bangladešem in Mjanmarom, na severovzhodu pa s Kitajsko, z Nepalom in Butanom. S površino okoli 3.300.000 kvadratnih kilometrov gre za sedmo največjo državo na svetu, ki je z ocenjenim številom prebivalstva na 1.148.000 druga najštevilčnejša (CIA – The World Factbook 2009a) in velja za največjo svetovno demokracijo. Država se je leta 1947 osvobodila britanske kolonialne nadvlade, leta 1950 postala republika in sprejela ustavo, po kateri je Indija suverena, socialna, sekularna, federativna demokratična republika, s tripartitno delitvijo oblasti med zakonodajno, izvršno in sodno vejo (The National Portal of India 2009b).

Indijsko gospodarstvo je nominalno dvanajsto največje na svetu, po kupni moči pa celo četrto (The Economist – India 2009). Združuje na eni strani tako tradicionalno kmetijstvo, ribištvo in rokodelstvo kot širok spekter modernih industrij in storitvenih dejavnosti na drugi. Slednje so tudi glavni vir visoke gospodarske rasti, ki jo beleži Indija v zadnjih letih². Sicer se Indija v splošnem uvršča med države v razvoju z bruto domačim proizvodom (BDP) *per capita* 2.600 USD, z 61-odstotno stopnjo pismenosti med odraslim prebivalstvom, s 60 % vsega zaposlenega prebivalstva v kmetijskem sektorju (CIA – The World Factbook 2009a), več kot 28 % prebivalstva pa živi pod nacionalnim pragom revščine (World Bank Group – India), če naštejemo samo nekatere zgovornejše kazalce³.

Indija, ki je država z zavidljivo zgodovinsko dediščino in območje najbolj živahnih kulturnih in demografskih tokov, je ena izmed etično, religiozno in jezikovno najbolj

---

² Po podatkih za leto 2007 je stopnja gospodarske rasti v Indiji 9 % (CIA – The World Factbook 2009a). Za primerjavo: istega leta v Sloveniji ta stopnja znaša 6,1 %. (CIA – The World Factbook 2009b)

³ Za boljšo predstavo še podatki za Slovenijo: BDP *per capita*: 28.000 USD, 99,7 % znaša stopnja pismenosti, prebivalstva zaposlenega v kmetijstvu pa je 2,5 %. (prav tam) Zadnji dostopen podatek za stopnjo revščine v Indiji je iz leta 2000 (28,6 %).

pestrih držav, saj med prebivalstvom najdemo vseh pet glavnih rasnih tipov, zastopane so vse največje svetovne veroizpovedi (največji delež predstavljajo hindujci z 80 %, sledijo jim muslimani s 13 %), ustavno priznanih pa je 22 uradnih jezikov (The National Portal of India 2009c). Socialna značilnost Indije je še vedno prisotna delitev na sloje in družbena hierarhija, ki jo določa starodavni kastni sistem.

V vojaško-političnem pogledu je Indija regionalna sila, svoj status pa si prizadeva še okrepiti. V letu 2004 je država vojski namenila 2,6 % bruto domačega proizvoda, kar preračunano znaša dobrih 19 milijard ameriških dolarjev (Sipri – India). Glede vojaških izdatkov jo to uvršča na 11. mesto na svetu (GlobalSecurity 2009d), z 1.325.000 aktivnimi pripadniki pa je celo tretja najštevilčnejša na svetu (GlobalSecurity 2009a). Poleg tega je Indija članica jedrskega kluba, saj razpolaga s sicer manjšimi količinami jedrskega orožja ter potrebnim znanjem in tehnologijo za njegov razvoj. Država, ki je bila v času hladne vojne ustanovna članica gibanja neuvrščenih (GlobalSecurity 2009b), danes aktivno sodeluje v mirovni misijah pod okriljem Združenih narodov (The United Nations 2009) in je članica različnih mednarodnih organizacij, kot so SAARC (South Asian Association for Regional Cooperation), ASEAN (Association of South East Asian Nations) in Skupnost narodov. Pri težavah v odnosih z drugimi državami velja izpostaviti predvsem dolgotrajne napetosti s sosednjim Pakistanom, s katerim je bila Indija predvsem glede sporne pokrajine Kašmir že trikrat v vojni.

4.2 Indijski politični sistem

Kot že rečeno, je Indija država s federativno parlamentarno politično ureditvijo. Zakonodajno vejo oblasti predstavlja dvodomni parlament, oblikovan po t. i. westminsterskem modelu iz zgornjega doma, v katerem so zastopane zvezne države in se imenuje Rajya Sabha, in spodnjega doma (Lok Sabha), v katerem je preko predstavnikov zastopano indijsko ljudstvo. Rajya Sabha ima 250 članov, od katerih jih 238 imenujejo zvezne države in državna ozemlja, imenovanje dvanajstih članov pa je v pristojnosti predsednika republike. Mandat članov traja 6 let, vsaki dve leti pa se menja ena tretjina članov, s čimer je zagotovljena stalnost zgornjega doma parlamenta. V spodnji dom parlamenta indijski državljani vsakih pet let neposredno volijo do 552 predstavnikov. Pri sprejemanju zakonodaje sta zgornji in spodnji dom enakovredna, saj se odločitve sprejemajo s konsenzom, pri potrjevanju letnih proračunov pa vidnejšo vlogo igra po ustavi močnejši spodnji parlamentarni dom, ki mu je odgovorna tudi

vlada. (The National Portal of India 2009e; The National Portal of India 2009b; GlobalSecurity 2009c)

Izvršna veja oblasti pozna funkcijo v parlamentu voljenega predsednika države, ki pa pravih izvršnih pooblastil nima in igra pretežno ceremonialno vlogo. Prava izvršna moč je v rokah vlade (ali ministrskega sveta) in predsednika vlade, ki je navadno tudi vodja najmočnejše politične skupine v spodnjem domu parlamenta. (prav tam)

Upravno gledano Indijo sestavlja 28 zveznih držav in 7 zveznih ozemelj (The National Portal of India 2009f). Nadalje se posamezne države in zvezna ozemlja delijo na manjše, predvsem upravne enote ali okrožja, tudi občine, ki se nato še naprej delijo do najmanjših enot – ene ali več vasi, imenovanih Panchayats. (The National Portal of India 2009d)

Na državnem nivoju je delitev oblasti izvedena podobno kot na zveznem, obstajajo pa tudi nekatere razlike. Parlamenti posameznih zveznih držav so tako eno- kot tudi dvodomni, na podoben način kot na zveznem nivoju pa se formirajo tudi državne vlade. Podobna kot funkcija predsednika države je na državni ravni funkcija guvernerja, ki ga predsednik imenuje za dobo petih let. Guvernerji praviloma formalno potrjujejo ukrepe državne vlade, v nekaterih z ustavo določenih primerih pa imajo tudi dodatne pristojnosti in zadolžitve. Obenem naj bi guverner v primerih, ko se v posamezni zvezni državi ne spoštujejo ustavna določila, o tem obvestil predsednika države (The National Portal of India 2009d). V primerjavi z Združenimi državami Amerike (ZDA) imajo indijske zvezne države in še posebej zvezna ozemlja, ki so (razen dveh) že tako pod neposredno oblastjo zvezne ravni, manj avtonomije in vpliva na sprejemanje odločitev (GlobalSecurity 2009c).

4.3 Sistem kriznega upravljanja in vodenja

Indijska podcelina z vidika naravnih nesreč zaradi svojih specifičnih geoklimatskih pogojev sodi med najbolj ogrožena območja planeta. Najpogostejši tip naravnih nesreč v Indiji so poplave, ki v času monsunske deževne dobe letno v povprečju prizadenejo več kot 18 milijonov hektarov površin (Sharma 2006, 16). Med najbolj uničevalne naravne nesreče sodijo potresi, saj okoli 57 % vsega indijskega ozemlja leži na potresno ogroženem območju (Rai in Singh 2006, 1), od tega je 12 % ozemlja na območju z

verjetnostjo potresov IX. stopnje po evropski makroseizmični lestvici (EMS) (Rathore in Verma 2007, 2). Okoli 5700 km indijske morske obale vsako leto ogrožajo tropski cikloni, najpogosteje vzhodno obalo podceline (Sharma 2006, 16), Indijski ocean pa spada med šest svetovnih območij, v katerih se tropski cikloni najpogosteje razvijajo (Rai in Singh 2006, 2). Dodatno so hribovita področja Indije ugodna za pojave različnih plazov in zemeljskih usadov, dve tretjini obdelovalnih površin države pa konstantno ogroža suša (Rathore in Verma 2007, 2–3).

Z zadnjem desetletju 20. stoletja je v Indiji vsako leto zaradi naravnih nesreč umrlo v povprečju 4344 ljudi, 30 milijonov pa jih je čutilo posledice (Government of India 2004, 3). Po ocenah Svetovne banke (v Rai in Singh 2006, 2) so naravne nesreče Indijo v letih med 1986 in 2001 stale povprečno 2 % BDP letno ali 12 % nacionalnih prihodkov, kar glede na dolgoletno povprečje kaže znatno porast. Navedena dejstva sama kličejo po vzpostavitvi učinkovitega sistema za upravljanje z naravnimi nesrečami, kar je po katastrofalnih posledicah, ki sta jih povzročila leta 1999 ciklon Paradip, ki je opustošil indijsko državo Orisso⁴, in leta 2001 potres v bližini mesta Bhuj⁵, naposled spoznala tudi indijska oblast.

Z upoštevanjem smernic in dognanj mednarodne skupnosti je indijska vlada sprejela in začela izvajati vrsto ukrepov z namenom temeljitega prestrukturiranja in vzpostavitve multidimenzionalnega in večsektorskega pristopa pri soočanju z naravnimi nesrečami (Government of India 2004, 3–4). Obstoječo doktrino spopadanja z naravnimi nesrečami, ki temelji na kriznem odzivanju, ukrepanju in obvladovanju stanja, naj bi zamenjali z doktrino proaktivnega preventivnega delovanja (Rathore in Verma 2007, 4), ki temelji na dognanju, da je investiranje v preprečevanje in blaženje nesreč cenovno precej učinkovitejše kot odpravljanje posledic (Government of India 2004, 4).

Na tej osnovi so bili prvi ukrepi izvedeni v letu 2002, ko je vlada prenesla področje kriznega upravljanja in vodenja ob naravnih in drugih nesrečah s prej za to področje pristojnega ministrstva za kmetijstvo na ministrstvo za notranje zadeve (prav tam, 41). To je v mesecu avgustu leta 2004 izdalo dokument, imenovan »Disaster Management in India – A Status Report« (prav tam), v katerem je podano stanje sistema kriznega

---

⁴ Več na <http://www.un.org.in/orissa.htm>

⁵ Več v Potres 26. januarja 2001 v Indiji (Vidrih in Godec 2002).

upravljanja in vodenja ter predvsem priporočene smernice razvoja. Razvidno je, da se je v času njegovega nastanka proces reformiranja sistema po različnih sektorjih in ravneh že odvijal, kar nekoliko otežuje natančen prikaz stanja sistema kriznega upravljanja in vodenja v Indiji ob koncu leta 2004, ko je državo prizadela serija cunamijev. Na podlagi tega dokumenta je bil v letu 2005 pripravljen in januarja 2006 tudi potrjen trenutno veljavni področni normativni dokument z naslovom »Disaster Management Act 2005«. V nadaljevanju bomo indijski sistem kriznega upravljanja in vodenja ob naravnih in drugih nesrečah na kratko razdelali. Kot referenčni dokument bo služilo poročilo o stanju iz leta 2004, v katerem se je v nadaljevanju obravnavana naravna nesreča tudi zgodila, obenem pa bomo poskusili opozoriti na spremembe, ki jih v letu 2006 uvaja Disaster management act.

4.3.1 Institucionalno-politični okvir

Skladno s federativno ureditvijo Republike Indije se pristojnosti, odgovornosti in naloge znotraj sistema KUV delijo po vertikalni ravni od najvišje zvezne, preko državne do območnih in lokalnih ravni. Glavnino bremena soočanja z nesrečami nosijo posamezne zvezne države, na območju katerih je do dogodka prišlo. Centralna zvezna vlada oz. država igra podporno in koordinacijsko vlogo, medtem ko so lokalne zmogljivosti ključnega pomena pri aktivnostih odzivanja na nesrečo (Ministry of Home Affairs 2004, 1).

4.3.2 Zvezni ali nacionalni nivo

V fazah odzivanja in okrevanja po večjih nesrečah je (bila) glede na stanje v sredini leta 2004 zvezna vlada odgovorna za zagotavljanje finančne pomoči, logistične (prav tam, 1) in materialne podpore (Rai in Singh 2006, 16). Matično ministrstvo za področje upravljanja z naravnimi in drugimi nesrečami je **ministrstvo za notranje zadeve**, v primerih specifičnih tehnoloških nesreč, kot so na primer letalske, kemične ali jedrske, pa vodilno vlogo prevzamejo področna ministrstva (Rathore in Verma 2007, 3). Vsa ministrstva in drugi organi, ki se v okviru svoje funkcije vključujejo v aktivnosti KUV, imajo za potrebe krizne podpore imenovane posebne koordinatorje aktivnosti (Ministry of Home Affairs 2004, 2).

V okviru ministrstva za notranje zadeve je formirana **skupina za krizno upravljanje in vodenje (CMG)** pod vodstvom **zveznega komisarja za ukrepanje** (»pomoč«).

Sestavljajo jo visoki predstavniki z drugih ministrstev in oddelkov (Sharma 2006, 20), ki sodelujejo v sistemu kriznega upravljanja in vodenja. Glavna naloga organa je koordiniranje vseh aktivnosti odzivanja na naravno nesrečo in v času med krizami ocenjevanje različnih priprav in ukrepov tako zveznih kot državnih oblasti za ravnanje v primerih naravnih nesreč (Rathore in Verma 2007, 3). Na tem mestu velja omeniti še **center za krizne operacije**, ki je podrejen zveznemu komisarju za ukrepanje in služi kot informacijsko in komunikacijsko vozlišče v kriznih situacijah (Patnaik 2005, 5).

Naslednji, na zvezni ravni pomemben organ, je **nacionalni odbor za krizno upravljanje in vodenje (NCMC)**, ki ga vodi sekretar kabineta, v njem pa so poleg sekretarja vlade še ministri za notranje zadeve, obrambo, kmetijstvo, direktor obveščevalne agencije (Sharma 2006, 20) ter še nekateri drugi ministri in visoki predstavniki državnih organov. NCMC je pristojen za podajanje navodil hierarhično nižjemu CGM ter ostalim ministrstvom in organom za izvajanje posebnih aktivnosti z namenom učinkovitega upravljanja s kriznim stanjem (Rathore in Verma 2007, 3).

Poleg normativno in politično usmerjevalne vloge ima zvezna oblast pomembno vlogo tudi pri zagotavljanju finančnih sredstev. Za potrebe pomoči ob nesrečah in sanacije posledic nesreč je bil ustanovljen **sklad za pomoč ob nesrečah (CRF)**, ki ga ima vsaka zvezna država in se financira s prispevki z zveznega (75 %) ter državnega nivoja (25 %). Merila za zbiranje in črpanje sredstev v sklade določa zvezna vlada v sodelovanju z državnimi oblastmi (Ministry of Home Affairs 2004, 2). Ob izjemnih dogodkih, ko sredstva CRF niso zadostna, lahko posamezna država (ali več držav) zaprosi za dodatna zvezna sredstva, ki se za potrebe pomoči ob katastrofalnih dogodkih zbirajo v **nacionalnem skladu za pomoč ob nesrečah (NCRF)**⁶. Prošnjo za finančno pomoč najprej oceni posebna vladna ekspertna skupina, dokončno pa jo odobri ministrska skupina. (Rathore in Verma 2007, 3)

V času, ko so obale Indije preplavili uničujoči cunamiji, je bila zvezna oblast institucionalno organizirana po opisanem sistemu, z reformo in novim krovnim zakonom na področju KUV ob naravnih in drugih nesrečah pa je NCMC nadomestil devetčlanski **nacionalni urad za krizno upravljanje in vodenje ob naravnih**

---

⁶ Imenovan tudi NCCF (National Calamity Contingency Fund).

nesrečah (NDMA) pod vodstvom premiera z nalogo oblikovanja politik in smernic na matičnem področju ter koordiniranja odzivanja na nesreče na najvišjem nivoju. Za svetovalno telo je bil formiran **nacionalni izvršni odbor (NEC)**, ki naj bi ga sestavljali strokovnjaki s področja KUV s praktičnimi izkušnjami z različnih hierarhičnih nivojev in z nalogo priprave državnih načrtov na matičnem področju ter svetovanja NDMA v primerih nesreč. (Rathore in Verma 2007, 4)

4.3.3 Državni nivo

Na ravni posameznih zveznih držav in zveznih ozemelj so državne oblasti avtonomne pri odločitvah ter obenem odgovorne za izvajanje tako preventivnih kot v primeru nesreče reševalnih in sanacijskih aktivnosti. Ministrstvo, pristojno za izvajanje ukrepov ob in po nesrečah, je (bilo) **Ministrstvo za pomoč in rehabilitacijo** (Ministry of Home Affairs 2004, 1). V letu 2004, v času, preden so Indijo prizadeli cunamiji, se je na nivojih posameznih zveznih držav in ozemelj reformiranje sistema kriznega upravljanja in vodenja že odvijalo. Glede na podatke statusnega poročila (Government of India 2004, 8) je 11 držav in ozemelj ministrstva za pomoč in rehabilitacijo že prestrukturiralo v **ministrstva za krizno upravljanje in vodenje ob naravnih in drugih nesrečah**, v ostalih pa naj bi se proces izvajal. Nova ministrstva naj bi poleg prevzetih nalog ukrepanja po nesrečah pričela delovati na področju preventive in priprav na nesreče ter tako »pokrivati« celoten spekter KUV. Pri tem zato razumljivo pride do nekaterih neskladij in nejasnosti, ko želimo predstaviti institucionalno stanje sistema kriznega upravljanja in vodenja na državnem nivoju. Prejšnji sistem je poznal funkcijo državnega **komisarja za ukrepanje**, ki je bil, kot navaja Sharma (2006, 21), odgovoren za vse aktivnosti odzivanja na nesrečo v svoji državi (med katere sodi tudi vzpostavitev državnega **centra za krizne operacije**), glavni sekretar pa njegova zamenjava v primeru odsotnosti. Rathore in Verma (2007, 3) pa obratno pravita, da naj bi bila vsa odgovornost odzivanja na nesrečo v rokah **glavnega sekretarja**, ta pa potem daje nadaljnja navodila komisarju za ukrepanje in še vsem preostalim vodjem državnih ministrstev ter drugim visokim predstavnikom.

Podobno kot na zveznem nivoju NCMC so bili na državnem nivoju organizirani **državni odbori za krizno upravljanje in vodenje (SCMC)** pod vodstvom glavnega sekretarja, članstvo pa so sestavljali ministri in visoki predstavniki zainteresiranih organov posameznih držav in ozemelj. Pristojnosti in odgovornosti SCMC so bile

predvsem revidiranje izvedenih ukrepov odzivanja na nesreče ter izdajanje smernic in navodil (Ministry of Home Affairs 2004, 1).

Po dokončnem institucionalnem prestrukturiranju sistema kriznega upravljanja in vodenja na državni ravni so bila na podlagi zveznega zakona (Disaster Management Act 2005) oblikovana ministrstva za krizno upravljanje in vodenje, ob teh pa enako kot na zvezni ravni še politično usmerjevalni in izvršni **državni urad za krizno upravljanje in vodenje** ob naravnih in drugih nesrečah (SDMA) ter svetovalni **državni izvršni odbor** (SEC).

4.3.4 Okrožni in lokalni nivoji

Osrednja funkcija na nivoju okrožja je **okrožni magistrat**⁷, ki je odgovoren za izvajanje priprav in reševanja ob nesrečah (Ministry of Home Affairs 2004, 1), po novi ureditvi pa tudi za koordinacijo vseh preventivnih aktivnosti (Government of India 2004, 8). Ob tem nadzoruje delo in koordinira delo ostalih organov na območni ravni, skrbi za stalen tok komunikacij po vertikalni dimenziji, sodeluje z indijskimi oboroženimi silami, ki delujejo na območju v njegovi pristojnosti, ter usmerja napore območnih nevladnih organizacij. V kriznem času se pooblastila okrožnih magistratov znatno povečajo (Sharma 2006, 22). Pri svojem delu se okrožni magistrat opira na **koordinacijski odbor za ukrepanje**, ki ga vodi, v njem pa so še drugi predstavniki okrožnih oblasti, nevladnih organizacij in agencij, lokalni poslanci in drugi (Ministry of Home Affairs 2004, 1).

Nadalje se okrožja delijo na manjše teritorialne enote, ki jih podobno vodijo okrožnemu magistratu podrejeni vodje enot – častniki, ter naprej še na *tehsile* ali *taluke*. Te sestavlja več vasi, ki so najmanjše teritorialne enote v sistemu (posamezna enota je lahko posamezna vas ali pa več vasi skupaj). Na čelu vasi so vaški častniki ali *patwari*, na čelu *tehsilov* ali *taluk* pa *tehsildarji* in *talukdarji* (Rathore in Verma 2007, 3). Ti predstavniki tako sestavljajo vertikalno linijo hierarhije ter formalni institucionalni komunikacijski sistem od lokalnega do okrožnega nivoja.

---

⁷ Avtonomni organ oblasti v večji krajih, tudi upravni organ oblasti statutarnih enot. (Tavzes 2006, 685)

Poročilo o stanju indijskega sistema kriznega upravljanja in vodenja (Government of India 2004, 8–9) predvideva transformacijo okrožnih koordinacijskih odborov za ukrepanje v **odbore za krizno upravljanje in vodenje ob naravnih in drugih nesrečah**, v katerih bodo po novem tudi predstavniki različnih relevantnih ministrstev in uradov. Namen tega je predvsem sistemsko združiti in vključiti aktivnosti na preventivnem ter pripravljalnem področju v okrožne razvojne in druge načrte. Poročilo tudi navaja, da je v času njegovega nastanka v 256 okrožjih (od 610 okrožij v državi) reformo že izvedlo, v ostalih je prestrukturiranje v teku. Podobni odbori naj bi se že konstituirali tudi na nižjih lokalnih nivojih, pripravili naj bi načrte kriznega upravljanja in vodenja ob nesrečah za posamezne organizacijske teritorialne enote, sestavljene naj bi že tudi bile ekipe za posredovanje ob nesrečah.

4.3.5 Vloga oboroženih sil v indijskem sistemu kriznega upravljanja in vodenja

Izkušnje iz preteklosti kažejo, da so oborožene sile države imele ključno vlogo v fazi odzivanja na naravne nesreče. Njihova organizacijska in kadrovska struktura, sistematičen pristop, tehnološka opremljenost in posledično doseg, množičnost ter izkušnost predstavljajo nepogrešljiv element indijskega sistema kriznega upravljanja in vodenja. Uporabnost oboroženih sil pride do izraza še posebej v primerih nesreč večjega (teritorialnega) obsega, ki presegajo zmogljivosti prizadetih oblasti za vzpostavitev učinkovitega odzivanja (Sarma 23). Omenjeno potrjuje tudi statusno poročilo (Government of India 2004, 68–69), v katerem je med drugim zapisano, da so oborožene sile države jedro odzivnih zmogljivosti zvezne države in imajo vlogo t. i. prvih posredovalcev ob večjih nesrečnih dogodkih. To naj bi se upoštevalo tudi pri pripravi načrtov odzivanja na naravne in druge nesreče, kar bi pripomoglo k učinkovitejšemu in hitrejšemu obvladovanju kriznih okoliščin.

V tem poglavju velja omeniti še prostovoljne organizacije indijske civilne zaščite in domače garde, ki skupaj štejeta okoli 1,2 milijona pripadnikov (prav tam, 37). Organizaciji sta po mnenju Sarma (2006, 23) v primerih naravnih nesreč precej uporabni, saj sta sposobni učinkovitega izvajanja podpornih aktivnosti v kriznem času.

4.3.6 Vloga nevladnih organizacij v indijskem sistemu kriznega upravljanja in vodenja

Nevladne organizacije (NVO) so se v Indiji v preteklosti izkazale za pomembne in učinkovite akterje kriznega odzivanja ter alternativne prenašalce informacij med formalnimi strukturami, ki delujejo na področju kriznega upravljanja in vodenja, in prizadetim prebivalstvom. Sarma (2006, 23) celo meni, da so NVO potencialni ključni element v sistemu kriznega upravljanja in vodenja, saj delujejo med ljudmi, so fleksibilne in krepijo skupnosti na najnižjih nivojih pri spopadanju z nesrečami in njihovimi posledicami. Uspešnost delovanja NVO je še posebej prišla do izraza v fazi obnove po tropskem ciklonu, ki je leta 1999 prizadel zvezno državo Orissa, kjer je delo domačih in mednarodnih nevladnih organizacij zasenčilo ukrepe, ki jih je sprejela in izvajala država (Rai in Singh 2006, 17). Krepitev sodelovanja z NVO kot smernica razvoja indijskega sistema KUV je večkrat omenjena tudi v Poročilu o stanju sistema kriznega upravljanja in vodenja iz leta 2004 (Government of India 2004).

5 CUNAMIJI V INDIJSKEM OCEANU

5.1 Kaj je cunami

Beseda cunami izhaja iz japonske besede *tsunami* (*tsu* – pristanišče in *nami* – val), kar pomeni pristaniški val. Besedo so skovali ribiči, ki so ob povratku z morja naleteli na razdejano obalo in pristanišče, medtem ko sami na odprtem morju niso zaznali ničesar (Lapajne 2006, 336). Beseda opisno definira pojav valov, ki so nevarni samo v bližini obale. Za nastanek takšnih valov mora biti izpolnjenih več pogojev. Prvi pogoj in tudi prva faza razvoja cunamijev je porušitev ravnotežja vode, kar je lahko posledica večje količine vodne mase ob premiku tektonskih plošč, ognjeniškem izbruhu, zdrsu materialne gmote v vodo ali v vodi ter padcu večjega meteorita (Vidrih 2005, 124–125).

Najpogostejši vzrok nastanka cunamijev, ki dosežejo obale, so potresi in posledično premiki morskega dna. Ti povzročijo obsežen dvig vodnega stebra nad območjem premika morskega dna in s tem porušitev vodnega ravnotežja, kar ima za posledico nastanek valov, ki se širijo od točke premika v vse smeri. Širjenje valov cunamija po oceanu (ali drugi večji količini vodne mase) je druga faza razvoja tega pojava. Takšni valovi imajo precej drugačno obliko kot valovi, ki jih povzroča veter. Slednji imajo največjo valovno dolžino do 200 m, medtem ko valovi cunamija v globokih oceanih dosega valovne dolžine do 300 km. Podobno je s periodo valov vetra, ki je nekje od 5 s do 20 s, medtem ko perioda cunamijev lahko traja od 10 minut do ene ure. Amplituda (višina) valov cunamija na odprtem morju dosega največ do 2 m (in jih ladje zato sploh ne zaznajo), dosega pa hitrosti med 500 in 900 km/h (prav tam, 123–126). Tretja in končna faza pojava pa je doseg kopnega in preplavljanje nižjih delov obale. Oblika in višina valov ob obali je odvisna od številnih dejavnikov, med katerimi prevladuje konfiguracija morskega dna in obale. Ko se cunami približuje obali, kjer postaja morje plitvejše, se zaradi trenja z morskim dnom hitrost lahko upočasni do desetkrat in znaša okoli 70 km/h, obenem pa se valovna dolžina zmanjša na 20 do 40 km. Prostora med morskim dnom in gladino je vse manj, in ker prostornina vode, ki valuje, ostaja enaka, se zato poviša amplituda valov na med 10 in celo 30 m. Pogost pojav, ki nakazuje prihod cunamija, je bliskovit umik morja, lahko tudi do več sto metrov, kar v bistvu pomeni, da je obalo doseglo dno vala. Nekaj zatem obalo

doseže še deset- in večmetrski vrh vala, ki povzroča uničenje in poplave; ti v primeru položnih obal lahko sežejo tudi več kilometrov v notranjost. (prav tam, 125–128)

5.2 Pojav cunamijev v Indijskem oceanu

26. decembra 2004 je ob 6.58 po lokalnem času v seizmografskem območju, ki obkroža Tihi ocean in ga imenujejo ognjeni obroč, na zahodni obali severnega dela indonezijskega otoka Sumatra (prav tam, 121) prišlo do silovitega potresa z ocenjeno magnitudo med 9,1 in 9,3⁸. Do potresa je prišlo na območju t. i. Javanskega globokomorskega tektonskega jarka, kjer poteka podpiranje Indoavstralske litosferske plošče pod Evrazijsko ploščo, in za katero je znano, da je potresno zelo ogroženo, potresi takšne intenzivnosti pa pričakovani (prav tam, 121–124). V novejši potresni zgodovini (od leta 1900 dalje) se omenjeni potres po količini sproščene energije uvršča na 3. mesto, od leta 1964 dalje pa je bil to celo najmočnejši potres (US Geological Survey 2005).

Čutili so ga v Indoneziji, Bangladešu, Indiji, Maleziji, na Maldivih, v Mjanmaru, Singapurju, na Šrilanki in na Tajskem. Trije prelomi na meji med litosferskima ploščama v dolžini 1300 km in širini 200 km, ki so skupaj trajali več kot 10 minut⁹ in ustvarili zdrse ob prelomu v višini 9 m, so povzročili nastanek velikega cunamija, ki je trčil ob obale držav južne, jugovzhodne Azije in Afrike (Vidrih 2005, 121–124). Zajel je Tihi ocean in došel do obal Južne in Severne Amerike, Antarktike, Nove Zelandije in Avstralije (Jesenko in Vidrih 2005, 120). Ob 9.51 je zahodno od indijskega otoka Great Nicobar prišlo do novega potresa magnitude 7,3, skupaj pa je bilo zabeleženih 115 popotresnih sunkov magnitude več kot 5. stopnje, med njimi 12 več kot 6. stopnje po EMS (Balachandran in Sowmya 2006, 11).

Prvotni potres in močni popotresni sunki so ustvarili serijo cunamijev, ki so razdejali obale držav ob Indijskem oceanu. Prvi valovi, ki so obale otoka Sumatra dosegli že po 20 minutah, so v višino merili tudi do 30 metrov (Paulson 2005) ter prodrli do 3 kilometre v notranjost (Telford in drugi 2006, 16), pri čemer so preplavljali in uničevali

---

⁸ Po prvotnih izračunih naj bi potres imel magnitudo med 8,8 (Vidrih 2005, 123) in 9,0 (Marshall 2005), medtem ko sta Stein in Okal (2005) celo izračunala, da je bil potres magnitude 9,3. Po končnih in uradnih izračunih USGS je magnituda 9,1 (US Geological Survey 2005b)

⁹ Prve ocene časa tresenja zemeljskega površja so se gibale okoli 4 minute (Vidrih 2005, 123), kasnejša dognanja pa so čas še podaljšala celo do 10 minut (ScienceDaily 2005).

naselja, komunikacije, obdelovalne in druge površine ter infrastrukturo, ob tem pa seveda terjali življenja mnogih ljudi. Dodatno škodo je povzročala po poplavi umikajoča se voda, ki je odnašala prej prinesene ruševine in naplavine. Cunami so dosegli obale Šrilanke, Indije, Tajske, Bangladeša in drugih držav ob Bengalskem zalivu od 90 do 120 minut po potresu, Somalijo in preostale afriške države pa šele po sedmih urah. Kljub časovnem zamiku so valovi obale Somalije prizadeli močneje kot na primer Bangladeša. Cunami so se širili v vse smeri, vendar pa je bila, zaradi litosferskega preloma v smeri sever–jug, največja moč skoncentrirana v valovih, ki so potovali proti vzhodu in zahodu. Drugi pomemben dejavnik, ki je vplival na moč cunamijev, pa je reliefna oblika oceana, morij, zalivov in obal. To dokazuje primer Bangladeša, ki ga je naravni pojav glede na geografsko bližino le oplazil, saj se nahaja severno od nastanka cunamijev, poleg tega pa je reliefna konfiguracija za nastanek cunamijev pred bangladeškimi obalami relativno neugodna.

Skupni učinki potresa in cunamijev so v mnogih razvrstitvah najhujših naravnih nesreč posegli po najvišjih mestih. Najsmrtonosnejšiunami doslej (Inderfurth in drugi 2005, 4) je skupaj terjal življenja več kot 226.000¹⁰ in prizadel več kot 2,5 milijona ljudi v 12 državah južne in jugovzhodne Azije ter Afrike. Kot je razvidno iz Tabele 5.1, so bili najbolj prizadeti Indonezija, Šrilanka, Indija, Tajska in Maldivi. Poleg državljanov neposredno prizadetih držav je za posledicami cunamija umrlo tudi okoli 2.500 ljudi iz drugih držav, predvsem turistov, med njimi največ iz Nemčije (574) in Švedske (544) (prav tam, 6). Skupna gospodarska škoda, ki so jo povzročili cunami, je ocenjena na 10 milijard ameriških dolarjev, skoraj polovica je nastalo v Indoneziji, kjer je v najbolj prizadeti pokrajini Aceh skoraj enaka kot letni BDP, na Maldivih pa dosega 80 % BDP (Telford in drugi 2006, 17).

Tabela 5.1: posledice cunamijev po državah

	<i>umrli</i>	<i>prizadeti skupno</i>	<i>škoda (v 1000 \$US)</i>
Indonezija	165.708	532.898	4.451.600
Šrilanka	35.399	1.019.306	1.316.500
Indija	16.389	654.512	1.022.800

¹⁰ Kot referenčne podatke o številu umrlih, številu prizadetih in povzročeni škodi jemljemo podatke iz baze EM-DAT. Za potrebe te naloge je bil s strani EM-DATa pridobljen tudi priložen zbir podatkov (Priloga A).

<i>Tajska</i>	8.345	67.007	1.000.000
<i>Somalija</i>	298	105.083	100.000
<i>Maldivi</i>	102	27.214	470.100
<i>Malezija</i>	80	5.063	500.000
<i>Mjanmar</i>	71	15.700	500.000
<i>Tanzanija</i>	10	0	0
<i>Sejšeli</i>	3	4.830	30.000
<i>Bangladeš</i>	2	0	500.000
<i>Kenija</i>	1	0	100.000
skupaj	226.408	2.431.613	9.991.000

Vir: prirejeno po EM-DAT - OFDA/CRED International Disaster Database – November (2008), Priloga A.

5.3 Kronologija naravne nesreče in posledice cunamijev v Indiji

Močan potres, ki je 26. decembra 2004 ob 6.28 po indijskem standardnem času (IST) stresel praktično cel planet (Vidrih 2005, 121), neposredne škode v Indiji ni povzročil. Izjema so le **Andamanski in Nikobarski otoki**, kjer je bil potres zaznan kot 7. stopnje po EMS lestvici, v celinski Indiji pa 5. stopnje po EMS (Earthquake Engineering Research Institute 2005, 1). Andamansko in Nikobarsko otočje leži v Bengalskem zalivu, kjer so bili najjužnejši otoki (Veliki Nikobar) od epicentra potresa oddaljeni približno 450 kilometrov. Celotno otočje sestavlja arhipelag 572 otokov, 38 stalno naseljenih pa poseljuje približno 356 000 ljudi (The National Portal of India 2009a). Približno 40 minut po potresu so bližnje Nikobare že pričeli preplavljati cunamiji, ki so po poročanju očividcev dosegali višine med 8 in 12 metri. Glavno mesto indijskega zveznega ozemlja Andamanski in Nikobarski otoki Port Blair, ki leži na otoku Južni Andaman, so cunamiji zadeli ob 7.15 po IST, poročajo pa o valovih višine do 3 metre. Takšna višina valov je verjetno posledica lege tega pristaniškega mesta, saj je zaliv zaprt, obale pa relativno visoke. (Earthquake Engineering Research Institute 2005, 1–3)

Izmed 38 naseljenih so cunamiji trčili ob obale 15 otokov, kjer so bili poškodovani praktično vsa pristanišča in pomoli. Telefonske povezave so bile prekinjene, izmed 30 svetilnikov sta po cunamijih delovala le še 2 (Balachandran in Sowmya 2006, 15–16). Premik litosferskih plošč je na nekaterih otokih povzročil očitne geomorfološke spremembe. Južni del otoka Veliki Nikobar se je ugreznil za 3 do 4 metre, severne obale severnega otoka Severni Nikobar pa so dvignjene do 1,2 metra. Tresenje površja

je povzročilo izbruh blatnega vulkana na otoku Srednji Andaman in ustvarilo nekaj manjših novih, opažene pa so bile tudi razpoke na površju otokov, ki so v nekaterih primerih poškodovale cestne komunikacije. Največje razdejanje je voda povzročila na otokih Car Nikobar, Veliki Nikobar in skupini otokov Nancowrie. Večina stavb, grajenih ob obalnem pasu, je bila močno poškodovana ali povsem uničena. (Earthquake Engineering Research Insitute 2005, 2–6)

Jugovzhodne obale celine so cunamiji dosegli ob 9.05 IST, kar je približno 110 minut kasneje kot glavno mesto Andamanov in Nikobarov, Port Blair (prav tam, 8). Prva in najhujše prizadeta so bila obalna območja države Tamil Nadu. Dva do pet cunamijev višine med 1,6 metra (na območjih, zaščiteneh z otokom Šrilanko) in 5 metri je v povprečju preplavilo obalo v globini med 100 in 500 metri. V minutah zatem so cunamiji višine do 3 metre postopoma dosegali vzhodne obale indijske podceline in države Andhra Pradesh. Podobno usodo so delili tudi obalni pasovi na jugozahodu in zahodu v zvezni državi Kerala ter zveznem ozemlju Pondicherry. Cunamiji so preplavljali obale v časovnem razmaku med 15 in 90 minutami, vode pa so se umaknile na normalni nivo šele čez 4 dni – 29. 12. 2004 (prav tam, 8–9). Močno poškodovani so bili celotne obalne vasi in naselja, pristanišča, komunikacije ter druga javna infrastruktura, obdelovalne površine in viri pitne vode so bili onesnaženi ter zasoljeni, poškodovanih pa je bilo tudi precejšnje število plovil, ribiških čolnov in druge opreme.

Skupno so cunamiji na ozemlju Indije terjali življenja 16.389 ljudi, na varno in v začasna zatočišča je bilo nameščenih več kot 647.000 ljudi, gospodarska škoda pa je presegla milijardo USD. Točne številke so podane v tabelah 5.2 in 5.3.

Tabela 5.2: skupno število mrtvih, evakuiranih in prizadetih v Indiji

	<i>število mrtvih</i>	<i>število pogrešanih</i>	<i>število evakuiranih</i>	<i>število prizadetih</i>
<i>Tamil Nadu</i>	7.983	/	499.962	896.163
<i>Andamanski in Nikobarski otoki</i>	1.899	5.554	18.395	295.959
<i>Pondicherry</i>	591	75	70.000	43.432
<i>Kerala</i>	171	/	24.978	1.300.000
<i>Andhra Pradesh</i>	105	11	34.264	196.320

<i>skupaj</i> ¹¹	10.749	5.640	647.599	2.731.874
-----------------------------	---------------	--------------	----------------	------------------

Vir: prirejeno po Government of India (2005).

Tabela 5.3: povzročena škoda

	<i>povzročena škoda (v milijonih USD)</i>			
	<i>neposredna škoda</i>	<i>gospodarska izguba</i>	<i>skupaj</i>	
<i>Tamil Nadu</i>	437,8	377,2	815	
<i>Pondicherry</i>	45,3	6,5	51,8	
<i>Kerala</i>	61,7	39,1	100,8	
<i>Andhra Pradesh</i>	29,7	15	44,7	
<i>skupaj</i>	574,5	437,8	1.012,3	
<i>Andamanski in Nikobarski otoki</i>	/	/	(229) ¹²	

Vir: prirejeno po Government of India (2005).

¹¹ Ko združimo skupno število mrtvih in pogrešanih, dobimo število 16.389, kar pomeni, da so podatki baze EM-DAT in indijskega ministrstva za notranje zadeve identični. Precejšnja razlika pa nastane, če primerjamo število prizadetih, kar je verjetno posledica različne metodologije ocenjevanja.

¹² Uradnih, ali bolje, preverjenih podatkov o povzročeni škodi na Andamanskih in Nikobarskih otokih ni, saj je indijska vlada skupni ocenjevalni skupini strokovnjakov iz Azijske razvojne banke (ADB), Združenih narodov (ZN) ter Svetovne banke svetovala, naj to zvezno ozemlje iz svojega poročila izpusti (Asian Development Bank 2005, i). Po nekaterih neuradnih ocenah pa naj bi cunamiji povzročili za 229 milijonov USD škode (Rediff.com 2004).

6 KRIZNO UPRAVLJANJE IN VODENJE OB POTRESU IN CUNAMIJIH V INDIJI

6.1 Preventivni ukrepi in priprave na potres ter cunamije

Indija je, podobno kot druge prizadete države, cunamije pričakala povsem nepripravljena. Naravna nesreča v obliki cunamijev je presenetila praktično vse nivoje in strukture v sistemu kriznega upravljanja in vodenja. To je posredno priznala tudi cela vrsta ljudi na odgovornih položajih z indijskim predsednikom vlade Manmohanom Singhom na čelu, ki je med drugim izjavil, da so cunamiji nov pojav, ki ga država še ni izkusila (v Sen 2005), direktor Indijskega meteorološkega oddelka R. S. Dattatrayam pa je za medije povedal, da se cunamiji v indijski zgodovini niso pojavili in jim zato tudi ni prišlo na misel, da bi se nanje pripravili (prav tam). Sicer drži, da so cunamiji v Indijskem oceanu manj pogosti kot na Pacifiku, vendar pa je iz zgodovine povsem jasno, da so tudi Indijski ocean, Arabsko morje in Bengalski zaliv območja, kjer se pojavljajo. Najbolj znan je primer iz leta 1883, ko je mogočen izbruh vulkanskega otoka Krakatoa, ki leži med Sumatro in Javo, povzročil obsežne cunamije, ki so skupno povzročili 36.000 žrtev (National museum of natural history 2009). Ne tako zelo oddaljena sta dogodka iz let 1941 in 1945. V prvem primeru je potres magnitude med 7,5 in 8,5 po Richterjevi lestvici sprožil cunamije, ki so prizadeli Andamanske in Nikobarske otoke, dosegli pa so tudi celinske indijske obale in pri tem terjali človeške žrtve ter veliko gmotno škodo (Sen 2005). Indijski seizmolog Arun Bapat izpostavlja dejstvo (prav tam), da so ogrožene tudi zahodne obale indijske celine, kar je jasno že od potresa 8,25 stopnje po Richterjevi lestvici, do katerega je prišlo 27. novembra 1945 v Arabskem morju in so po njem znatni valovi dosegli indijske obale. Da grožnja, ki jo predstavlja nastanek cunamijev na oceanu in morjih, ki obkrožajo Indijo, ni bila zaznana, postane še bolj jasno, ko pregledamo statusno poročilo o sistemu kriznega upravljanja in vodenja v Indiji (Government of India 2004), kjer cunamiji niso niti omenjeni. Iz poročila je moč razbrati, da se oblast zaveda, da je potresna ogroženost delov države velika, jasno je izražen tudi namen okrepiti in izboljšati celostno pripravo in izvedbo različnih normativnih, strukturnih in drugih preventivnih aktivnosti in ukrepov na tem področju.

Kljub zapisanim dobrim nameram (če ne upoštevamo dejstva, da se cunamijev kot možne posledice potresa sploh niso zavedali) na potresnem področju in državnim

vlaganjem v seizmološko opremo je v primeru potresa 24. 12. 2004 tudi ta element sistema KUV zatajil. Indijski meteorološki oddelek, ki pokriva tudi seizmološko področje, je imel v observatoriju v mestu Port Blair na Andamanih ustrezen digitalni inštrument, kjer pa glavnega potresnega dogodka kot takega sploh niso zaznali. (Earthquake Engineering Research Institute 2005, 11)

Sistema za zgodnje opozarjanje pred pojavom cunamijev, kakršnega poznajo države ob Pacifiku, na Indijskem oceanu konec leta 2004 ni bilo. Poleg ustrezne tehnične opreme takšen sistem zahteva tudi natančno določene postopke posredovanja informacije o prihajajoči nesreči najprej pristojnim oblastem ter nadaljnje alarmiranje obalnih področij in opozarjanje ljudi, ki se tam nahajajo, na prihajajoče cunamije. Predpogoj za delovanje takšnega sistema je seveda osveščenost vseh kriznih akterjev o preteči nevarnosti.

Kljub težavam z observatorijem v Port Blairu je Indijski meteorološki oddelek potres 24. 12. 2004 ob 6.28 IST zaznal in ga sprva ocenil za dogodek 8,0 stopnje po Richterjevi lestvici (Swami 2004a), opozoril pred cunamiji pa ni izdal. Ob 7.30 IST je letalska baza na celini v mestu Chennai, Tamil Nadu, prejela klic na pomoč z vojaškega letalskega oporišča na otoku Car Nikobar, vendar je bila zveza nato prekinjena. Ponovno komunikacijo z otokom jim je uspelo na drugi frekvenci vzpostaviti ob 7.50 IST, 25-članski posadki letališča, preden jo je skupaj z družinami vzelo naraslo morje, pa je uspelo le poslati ponoven klic v sili ter informacijo, da se otok potaplja in da je voda vsepovsod (Sen 2005). Poveljnik letalske baze v Chennaiju je po prejeti informaciji ukazal obvestiti New Delhi, kar je njegov namestnik opravil kar preko faks sporočila, ki pa je bilo poslano na dom bivšega ministra za znanost in tehnologijo (prav tam), ki je funkcijo prenehaj že v maju 2004. Drugih ukrepov niso izvedli. V času med 7.30 IST in 7.50 IST sta indijska satelita IRS-P4 in IRS-P6 napravila več fotografij Andamanov in Nikobarov, na katerih so cunamiji, ki preplavljajo obale otočja, dobro vidni (prav tam). Tudi tega ni opazil nihče. Sekretar kabineta vlade je bil o dogodkih obveščen okoli 9.20 IST, torej v času, ko je obale države Tamil Nadu preplaval že drugi cunami.

Potres sodi med naravne nesreče, ki jih ni moč vnaprej napovedati in ki se pojavijo hipno, medtem ko je s cunamiji drugače. Celinsko Indijo so cunamiji prizadeli več kot

uro kasneje kot Andamane in Nikobare, torej je bilo časa za pripravo na bližajočo se nesrečo dovolj. Da bi bilo to izvedljivo, pokaže poročilo Pacifiškega centra za opozarjanje pred cunamiji (PTWC). Prvo opozorilo na možnost nastanka cunamijev je s havajske postaje PTWC prišlo že ob 6.37 IST. Ob 6.44 IST so bile skladno s standardnim operativnim postopkom o dogodku že obveščene predvidene institucije. Minuto kasneje so se prvi cunamiji pojavili na obalah Sumatre in Nikobarov. Ob 7.04 IST je PTWC izdala obvestilo, da na Pacifiku cunamijev ni pričakovati, obstaja pa verjetnost nastanka ob epicentru potresa (National Oceanic and Atmospheric Administration 2005).

Z vidika krizne faze preventive in priprav na nesrečni dogodek velja izpostaviti še ukrepe in aktivnosti na področju prostorskega načrtovanja ter gradnje ali bolje rečeno, na njihovo odsotnost. Prva naravna nesreča, ki je pustila posledice na Andamanih in Nikobarjih, je potres. Kot je razvidno iz poročila ekspertne skupine EERI (Earthquake Engineering Research Institute 2005, 11–12), na otočju, ki leži na potresno najbolj ogroženem območju, ne prakticirajo (sicer uzakonjene) potresno varne gradnje. Medtem ko so tradicionalne lesene konstrukcije potres relativno dobro prestale, so novejši objekti (med katerimi je tudi precej takšnih, ki so jih gradile vladne agencije), grajeni pretežno iz armiranega betona, utrpeli precejšnjo škodo. Prav tako je bilo zaradi neustrezne gradnje poškodovane veliko javne infrastrukture, kot so ceste, vodovodne napeljave, mostovi in pristanišča. Celostno gledano gre za posledico pomanjkljivega znanja in nezadostnih izkušenj gradbene stroke na področju potresno varne gradnje ter slabo normativno regulacijo področja, ki je obenem tudi brez kakršnega koli nadzora.

Poleg že omenjenih pomanjkljivosti, ki so pripomogle k visokim številkam, ki predstavljajo različne posledice cunamijev v Indiji, je potrebno omeniti tudi neustrezno načrtovanje in upravljanje s prostorom. Prekomerna poseljenost obalnih območij in neupoštevanje prostorskih aktov, ki določajo dovoljena in nedovoljena področja gradnje, sta vzrok za veliko število žrtev, ki so preminule na svojih domovih, in veliko škodo na objektih ter drugi infrastrukturi (Earthquake Engineering Research Institute 2005, 12). Gostota poselitve in z njo povezane razvojne aktivnosti imajo negativen vpliv na obalni in morski ekosistem, kot na primer na koralne grebene, obalne peščene sipine, lagune ter obalno vegetacijo, predvsem mangrove in obalne tropske gozdove (Asian Development Bank in drugi 2005, 10–11), ki sicer predstavljajo naravno oviro

prihajajočemu cunamiju in ki močno zreducirajo destruktivno moč vala (Inderfurth in drugi 2005, 18).

6.2 Faza odziva na krizo

6.2.1 Odziv oblasti

Približno tri ure potem, ko so prvi cunamiji dosegli obale celine, se je sestal nacionalni odbor za krizno upravljanje in vodenje (NCCM) pod vodstvom sekretarja vlade z namenom oceniti že sprejete ukrepe in aktivnosti centralne vlade. Oblikovan je bil tudi krizni načrt izvajanja ukrepov zaščite in reševanja na prizadetih območjih. Pod vodstvom sekretarja oddelka za upravljanje z mejami, ki sodi pod MNZ, je bila aktivirana skupina za krizno upravljanje in vodenje (CMG). (Balachandran in Sowmya 2006, 3)

Centralna vlada je prizadetim državam in ozemlju iz nacionalnega sklada za pomoč ob nesrečah (NCRF) odobrila finančno pomoč v skupnem znesku 627,81 milijonov USD. (Asian Development Bank in drugi 2005, 4)

Na zvezni ravni je pristojno **ministrstvo za notranje zadeve** (MNZ) prevzelo vodenje in usklajevanje izvajanja ukrepov zaščite in reševanja. Koordinacija je potekala tako v horizontalni kot v vertikalni smeri, saj je MNZ koordiniralo aktivnosti s pristojnimi oblastmi posameznih zveznih držav ter ozemelj, obenem pa tudi z drugimi centralnimi ministrstvi in organi (Ministry of Home Affairs 2005). Za vodenje in nadzor nad operativnimi nalogami je bil pristojen oddelek za krizno upravljanje (Prime minister of India 2005). V okviru MNZ je bil formiran center za krizne operacije, ki je služil kot komunikacijsko vozlišče, za pomoč prizadetemu prebivalstvu pa je bila vzpostavljena posebna telefonska linija (Asian Development Bank in drugi 2005, 4). Prve ure potem, ko so obalna območja celinske Indije preplavili cunamiji, so bile aktivnosti usmerjene predvsem v zbiranje informacij, ocenjevanje situacije ter vzpostavitev komunikacijskega sistema (Swami 2004a). V nadaljevanju je postala glavna skrb MNZ mobilizacija in dostava različnih potrebnih zmogljivosti in resursov na prizadeta območja ter s tem povezana organizacija logistike (Ministry of Home Affairs 2005). Poleg navedenega je MNZ aktiviralo del lastnih operativnih zmogljivosti v obliki ekip za iskanje in reševanje, ki so bile poslani na Andamanske in Nicobarske otoke.

Na naravno nesrečo so se v okviru svojih pristojnosti odzvala tudi ostala ministrstva centralne vlade. Pomembnejše vloge so odigrala naslednja ministrstva:

- **Ministrstvo za zdravje** je ukrepalo predvsem z mobilizacijo strokovnega zdravstvenega osebja ter zbiranjem in distribucijo zdravil in sanitetnega materiala. Poleg nudenja pomoči poškodovanim osebam so bili glavni napori usmerjeni v zagotavljanje pitne vode, higienskih razmer in preprečevanje pojava epidemij (Ministry of Health 2005).
- V okviru pristojnosti **ministrstva za zunanje zadeve** je bilo zbiranje informacij o stanju v drugih prizadetih državah ter koordinaciji vseh aktivnosti, ki jih je izvajala Indija v okviru pomoči tem državam, hkrati pa tudi pomoči, ki so jo Indiji namenjale ostale države mednarodne skupnosti (Ministry of Foreign Relations 2005).
- **Ministrstvo za pomorstvo** je svoje aktivnosti usmerilo v popravilo poškodovanih pristanišč z lastnim, posebej usposobljenim osebjem in v ladijski transport materialne pomoči na prizadeta otoška območja (Ministry of shipping 2005).
- **Ministrstvo za civilno letalstvo** je organiziralo letalske prevoze ljudi s prizadetih otoških območij in hkratno pošiljanje materialne pomoči. Za te namene so tako letala v zasebni lasti opravila 125 letov ter prepeljala 8.471 potnikov (Ministry of Civil Aviation 2005).
- Operacije, ki so jih doma in v tujini izvajale indijske oborožene sile, je koordiniralo **ministrstvo za obrambo**, znotraj katerega je bil vzpostavljen Združeni obrambni štab. Podobno kot na ministrstvu za notranje zadeve je tudi na vojaškem področju deloval center za krizne operacije.

Vojaška operacija Morski val, ki jo je indijska vlada sprožila v nekaj urah po pojavu prvih cunamijev ob obalah celine, je bila največja mirnodobna operacija indijskih oboroženi sil doslej (Sen 2005). V njej so sodelovale enote kopenske vojske, letalstva in mornarice, ki so skupaj šteje 16.800 pripadnikov ter 31 ladij, 34 letal in 42 helikopterjev. V reševalnih akcijah je sodelovalo še dodatnih 2.000 pripadnikov obalne straže z 9 plovili ter več kot 2.100 pripadnikov centralnih paravojaških enot (Prime minister of India 2005).

Indijske oblasti naj bi v zabeleženih reševalnih akcijah skupno rešile 28.734 neposredno ogroženih ljudi, 647.000 ogroženih pa evakuirale na varno. V dneh po cunamijih so na prizadetih območjih odprle 930 zasilnih taborišč, v katerih je bilo skupno nameščenih 604.000 ljudi (Prime minister of India 2005). Nekaj dni po dogodku so bile oblikovane skupine predstavnikov različnih ministrstev z nalogo popisa škode in oblikovanja ocene stanja na terenu, že prve dni pa so si dejansko situacijo na obalah ogledali predsednik indijske vlade, ministra za obrambo in za notranje zadeve ter drugi predstavniki centralnih in državnih oblasti.

Na državnem nivoju so predsedniki vlad posameznih prizadetih držav koordinacijo reševalnih in drugih zaščitnih ukrepov naložili predstavnikom ministrstva za proračun pod vodstvom komisarja za ukrepanje. Vzpostavljeni so bili državni centri za krizne operacije, ki so javnosti posredovali informacije o cunamijih in razmerah. Operativno izvajanje zaščite in reševanja je potekalo na nivoju oblasti posameznih okrožij pod poveljstvom okrožnih magistratov, pri čemer so glavne zmogljivosti na terenu predstavljali policija, gasilci in reševalci, ki so v prvih dneh po cunamijih s podporo in pomočjo oboroženih sil ter obalne straže reševali neposredno ogrožene ljudi in izvajali evakuacijo na že prizadetih ter potencialno ogroženih območjih. Sočasno je potekala identifikacija najdenih trupel, izvajali so se ukrepi za preprečevanje širjenja različnih epidemij ter tudi že odstranjevanje ruševin in ponovno vzpostavljanje sistema preskrbe s pitno vodo in z elektriko, kar je bila domena pristojnih služb. (Balachandran in Sowmya 2006, 6)

6.2.2 Krizno odzivanje na Andamanskih in Nikobarskih otokih

Odziv oblasti na naravno nesrečo je bil na Andamanskih in Nikobarskih otokih nekoliko drugačen kot v celinskih zveznih državah. Otočje je, upravno gledano, zvezno ozemlje, ki nima svoje voljene oblasti, temveč to predstavlja guverner namestnik, ki ga imenuje centralna vlada. Prve organizirane reševalne aktivnosti uradnih oblasti na otočju so bile sprožene šele 26. decembra zvečer (medtem ko so cunamiji preplavljali obale v jutranjem času), ko je guverner naročil zračno izvidovanje nad Nikobarskimi otoki in ko je postalo jasno, da je arhipelag močno prizadet. Zaradi koncentrirane prisotnosti indijske mornarice in vojaškega letalstva so vse glavne reševalne operacije izvajale oborožene sile (Earthquake Engineering Research Institute 2005, 7). Evakuacija prizadetih območij je potekala od 27. decembra dalje, ta dan pa so s celine prišle že tudi

prve pošiljke materialne pomoči ter zdravstvenih in drugih ekip (Swami 2004b). Sprva so prispelo pomoč na otočje transportirale indijske oborožene sile, za distribucijo pa so skrbele civilne oblasti, pri čemer pa niso bile dovolj učinkovite. Počasno odzivanje tudi na drugih območjih je, kot ugotavlja poročilo EERI (Earthquake Engineering Research Institute 2005, 8), posledica odsotnosti lokalnega političnega vodstva, ki bi usmerjalo in zahtevalo odziv pristojnih organov. Ti so bili tako prepuščeni sami sebi in so ukrepali preveč zadržano. Nekaj dni zatem, 1. januarja 2005, je zato indijska vlada ustanovila Združeno poveljstvo za pomoč, ki ga je vodil guverner namestnik, načelnik Andamansko-nikobarskega poveljstva pa je bil njegov namestnik (prav tam, 7–8). Ker je bil hkrati tudi vodja vseh operacij, so oborožene sile s tem prevzele tudi nadzor nad aktivnostmi, ki so jih prej koordinirale in nadzorovale civilne oblasti. Ena izmed takšnih je bila že omenjena distribucija prispelih pomoči, ki je poslej potekala pod nadzorstvom za te namene postavljenih vojaških častnikov.

6.2.3 Odziv drugih akterjev KUV

Poleg različnih oblastnih struktur na vseh nivojih so se v reševalne aktivnosti vključile tudi lokalne nevladne organizacije in posamezniki. Predvsem ti, navadni ljudje, ki so bili tudi sami neposredno ali posredno prizadeti, so v prvih urah in ponekod dneh, rešili največ soljudi. Balachandran in Sowmya (2006: 19) na podlagi terenskih intervjujev v zvezni državi Tamil Nadu ugotavljata, da so v prvih dneh po dogodku posamezniki opravili tudi do 80 % vseh reševanj in nujnih evakuacij. Podobne ugotovitve sta iz različnih poročil razbrala tudi Thomas in Ramalingam (2005), ki tako pravita, da so večino nujnih reševanj opravili sosede in prostovoljci, vendar pri tem izpostavita njihovo učinkovitost, saj zaradi pomanjkljivega znanja in ustrezne tehnike niso mogli izvajati drugega kot najbolj enostavna reševanja ljudi.

Tabela 6.1: nudena pomoč prizadetim v prvih 48 urah (v %)

	reševalne akcije	pokop mrtvih	hrana	pitna voda	oblačila	zatočišča	medicinska oskrba	svetovanje
oblasti	23	40	24	40	8	32	57	26
mednarodne NVO	0	0	2	1	5	3	12	6
lokalne NVO	3	2	11	10	15	9	7	19
posamezniki	4	3	11	8	16	8	5	5

korporacije	0	1	9	10	10	5	3	3
religiozne organizacije	5	5	17	12	9	11	5	15
lokalna skupnost	47	24	26	18	20	20	1	7
neznano	18	25	2	2	16	12	11	20

Vir: Fritz Institute (2005, 11).

Vse druge aktivnosti so torej zahtevale bolj organizirane in strokovno podkovane ljudi. Tabela 6.2 prikazuje akterje KUV in njihove glavne prispevke v treh časovnih obdobjih po cunamijih. Pri tem prvo obdobje (do 1 meseca) prikazuje predvsem tip pomoči in akterje, ki so delovali v fazi reševanja in odzivanja na krizo. Drugo obdobje (do 6 mesecev) je vmesno obdobje prehoda iz stanja po krizi v fazo obnove, ki pa je predstavljena kot tretje obdobje.

Tabela 6.2: vloga akterjev KUV po obdobjih

	<i>1 mesec</i>	<i>6 mesecev</i>	<i>daljše časovno obdobje</i>
akterji KUV	1. obdobje	2. obdobje	3. obdobje
vlada	reševalne akcije denarna podpora paketi hrane	oskrba s hrano zemljišča za začasna bivališča	zemljišča za stalna bivališča posojila za nakup ribiške opreme gradnja javne infrastrukture
lokalne NVO	reševalne akcije	začasna bivališča paketi hrane gospodinjske stvari psiho-socialna pomoč zdravila	zaposlitveno-izobraževalni programi usmerjanje pri izobraževanju gradnja stalnih bivališč donacije ribiške opreme
mednarodne NVO		začasna bivališča gospodinjske stvari psihosocialna pomoč zdravila	zaposlitveno-izobraževalni programi usmerjanje pri izobraževanju gradnja stalnih bivališč donacije ribiške opreme
skupine za samopomoč		paketi hrane	posojila za obnovo
korporacije			gradnja stalnih bivališč donacije ribiške opreme

posamezniki	reševalne akcije paketi hrane	gospodinjske stvari psihosocialna pomoč zdravila	zaposlitveno-izobraževalni programi usmerjanje pri izobraževanju
--------------------	----------------------------------	--	--

Vir: Balachandran in Sowmya (2006, 12).

Pomembno vlogo so pri odzivanju na krizo odigrale tudi lokalne in druge mednarodne organizacije. Nenadomestljiv je bil njihov prispevek pri zbiranju in razdeljevanju materialne pomoči, nudenju zdravstvene in psihosocialne oskrbe, postavitvi začasnih prebivališč in splošni vzpostavitvi osnovnih življenjskih pogojev. Kot ugotavljata Balachandran in Sowmya (2006, 20), je natančno določiti prispevek nevladnih organizacij praktično nemogoče, saj je ta *»zelo heterogen v prostoru, času, količini in kvaliteti«*. Ker je Indija tujo pomoč zavrnila, v državo po naravni nesreči, kot se je praviloma dogajalo v sosednjih državah, ni prišla cela vrsta različnih človekoljubnih organizacij, so se pa kadrovske nekoliko okrepile tiste, ki imajo v Indiji stalna predstavništva. Gre za organizacije, kot so UNICEF (United Nations International Children's Emergency Fund), CARE (Cooperative for Assistance and Relief Everywhere), World Vision, Rdeči križ ipd., v literaturi pa so obravnavane kot mednarodne nevladne organizacije.

6.3 Pomoč Indije drugim prizadetim državam

Kljub dejstvu, da je bila Indija sama žrtev naravne nesreče, je sočasno z izvajanjem reševalnih akcij na svojem ozemlju, ponudila pomoč sosednjim državam. Neposredno potem, ko so cunami razdejali obale Šrilanke, je Indija na prošnjo šrilanške vlade odobrila začasno vplutje in privez šrilanških ladij in čolnov, ki se niso mogli vrniti v uničena domača pristanišča. Prve izvidniške naloge v Šrilanki in na Maldivih so indijske oborožene sile in obalna straža pričele izvajati še isti dan po dogodkih, izvajanje reševalnih akcij ter dostavo materialne pomoči pa dan kasneje. (Swami 2004c)

Indijska mornarica kot nosilka reševalnih aktivnosti je v okviru operacije *»Mavrica«* v naslednjih dneh poslala na pomoč Šrilanki šest plovil s helikopterji, z dodatnimi zdravstvenimi ekipami ter večjimi količinami materialne pomoči na krovu. V operaciji so sodelovali še letala in helikopterji indijskih zračnih sil. Ti so predvsem skrbeli za prevoze strokovnih ekip in materialne pomoči, ki je je bilo skupno za več kot 35 ton.

Na Šrilanki je Indija postavila vojaško bolnišnico, četrty dan po dogodku pa je na pomoč priplula še vojaška sanitetna ladja. Kasneje je Indija poslala še dodatne vojaške bolnice in gradbeno mehanizacijo. Šrilanki je indijska vlada namenila paket pomoči v skupni vrednosti 23 milijonov USD (Ministry of Foreign Affairs 2005).

Reševalne aktivnosti na Maldivih so potekale pod okriljem operacije »Castor«. Paketna pomoč Maldivom je znašala 1,15 milijona USD, v izvidniških in reševalnih akcijah pa sta sodelovali 2 plovili indijske mornarice s helikopterji na krovu in 4 transportna letala ter tanker za oskrbo z gorivom (prav tam).

Operacija »Gambhir« s prav tako nekaj plovili s helikopterji na krovu je potekala v okviru pomoči Indoneziji, takojšnja indijska pomoč pa je znašala 1 milijon USD. Dodatnih 2 milijona USD je Indija namenila opustošenemu indonezijskemu otoku Nias ob Sumatri. Pomoč Tajski je znašala 500.000 USD, operativno pa Indija pri reševanju ni sodelovala (Prime minister of India 2005).

6.4 Objektivne okoliščine krize, ki so vplivale na upravljanje in vodenje

Da lahko o obravnavanem dogodku govorimo kot o kompleksni krizi, potrjuje že dejstvo, da je en dogodek v naravi, ki je imel za človeka zelo neugodne konsekvence, sprožil še drugi naravni dogodek s še bolj uničevalnimi posledicami. Z institucionalnega vidika ukrepanja ob nesreči so se krizni akterji na višjih nivojih praktično hkrati morali spopasti s posledicami dveh naravnih nesreč, pri čemer za ukrepanje v primeru cunamija niso imeli na voljo vnaprej pripravljenega, domišljenega in na podlagi izkušenj vzpostavljenega sistema odzivanja. Dodatno so h kompleksnosti situacije prispevale še nekatere objektivne okoliščine, spričo katerih so se krizni akterji na državnih in nacionalnem nivoju znašli v še težji situaciji. Herman B. »Dutch« Leonard (2005) izpostavlja ključne vidike nesreče, ki so oteževali delo kriznih akterjev v času po tem, ko so cunamiji razdejali obale Indijskega oceana. Indijskemu primeru lahko pripišemo naslednje značilnosti:

- 1. Sočasno je močno prizadetih veliko število relativno majhnih skupnosti na zelo obsežnem in razpršenem območju*

Cunamiji so praktično hkrati prizadeli večstokilometerske pasove obal in jih v ozkem obalnem pasu močno opustošili, ves ta pas pa je predstavljal »epicenter« nesreče. Za tako obsežno in razpršeno območje sta dostava pomoči in vzpostavitev

učinkovite logistične mreže še posebej zahtevni. Oblika prizadetega območja je zato edinstvena oteževalna okoliščina.

2. Izjemno težke okoliščine za ocenjevanje škode in potreb po pomoči

Škoda, ki so jo povzročili morski valovi s preplavljanjem obal, je bila lokalno zelo različna, tako s strukturnega kot kvantitativnega vidika. Gre predvsem za posledico konfiguracije morskega dna ob obali ter tudi same obale ter seveda narave in porazdelitve naselij ob obali. Navedeno močno otežuje oblikovanje tipskih vzorcev, ki bi jih lahko uporabili za ocenjevanje škode in potreb po pomoči. Leonard (prav tam) celo pravi, da je »razumevanje potreb po pomoči na tisoč močno različnih in zelo razpršenih lokacijah naloga KUV brez primera«.

3. Neobičajno gosto prepletanje pristojnosti

Ena izmed glavnih nalog ukrepanja ob nesreči je vzpostavitev jasne linije poveljevanja in odločanja. Na prizadetem območju, kjer se izvajajo reševalne in druge aktivnosti, pride do prepleta pristojnosti različnih oblastnih nivojev in kriznih akterjev, kot so zvezni, državni ter lokalni oblastniki in uradniki, vojska, policija, človekoljubne organizacije idr. Navadno se v prvih trenutkih izvajanja aktivnosti sodelovanje razvije instinktivno in na neformalni ravni, s časom pa se izrazi potreba po formalni ureditvi pristojnosti in odnosov. Z množičnostjo prizadetih lokacij in velikim številom različnih akterjev, ki se odzivajo na nesrečo, enoten sistem upravljanja in vodenja v tem primeru ni učinkovit, temveč ga je potrebno razviti za posamezna prizorišča posebej.

4. Neobičajno širok spekter zdravstvenih tveganj

Večina večjih naravnih nesreč s seboj nosi celo vrsto zdravstvenih težav, od zadovoljevanja povsem vsakdanjih potreb po pitni vodi in hrani, obleki, zatočišču do dovzetnosti za različne okužbe in razvoj bolezni, vezanih na onesnaženo vodo, pomanjkljivo prehrano, slabe higienske razmere ipd. V primerjavi s temi »običajnimi« in predvidljivimi problemi so se ljudje, ki so jih neposredno prizadeli cunamiji, znašli v še težjem položaju. Mnoge razdejane skupnosti so namreč sestavljali ljudje iz najrevnejših družbenih slojev. Poleg tega so bila na prizadetih območjih pogosto tudi odlagališča kemičnih in drugih odpadkov, ki so pomešani z morsko vodo tvorili nevarne kombinacije toksinov, tem pa so bili izpostavljeni sprva žrtve cunamijev, kasneje pa tudi reševalci. Leonard (prav tam) med drugim tudi navaja, da so zdravniki poročali o visokih odstotkih okuženih ran, ki so jih žrtve utrpele v času cunamijev.

6.5 Komuniciranje v krizi

Potres in cunamiji v Indijskem oceanu, ki so terjali življenja številnih ljudi in povzročili ogromno materialno in gospodarsko škodo, so v prvih tednih po dogodku predstavljali prvovrstno medijsko temo. Primerjalne analize kažejo, da je dogodek v prvih šestih tednih zabeležil več pozornosti in obravnave v medijih kot deset najbolj odmevnih humanitarnih kriz v preteklih 12 mesecih in tako zelo verjetno postal medijsko najbolj obravnavana naravna nesreča do tedaj (Telford in drugi 2006, 36). K takšni medijski pokritosti je pripomoglo več dejavnikov, med katerimi velja izpostaviti predvsem čas božično-novoletnih praznikov, število prizadetih držav in dnevno naraščajoče število smrtnih žrtev, večje število v cunamijih preminulih turistov iz Evrope, ZDA in Avstralije ter nenazadnje tudi večje število amaterskih video posnetkov, ki so tragične dogodke prenašali skorajda v živo (prav tam).

Pri obravnavanem primeru verjetno lahko govorimo o medijizaciji krize, s čimer po Rosenthalu, Boinu in Comfortu (v Malešič 2006, 295) poudarimo »pomen zaznave krizne situacije in vlogo množičnih občil pri oblikovanju te zaznave«. Močna prisotnost nesreče v medijih je namreč vzpodbudila posameznike, korporacije, države in mednarodne organizacije, da so se v reševanje krize vključili množičneje in intenzivneje, kot bi se sicer. Najbolj opazna posledica medijizacije so bile zagotovo donacije v obliki finančne in druge pomoči. Skupno zbrana sredstva v višini 13,5 milijarde USD predstavljajo največjo zabeleženo finančno pomoč za odpravo posledic naravne nesreče. Okoli 5,5 milijarde USD donacij se je nateklo iz privatnega sektorja, pri čemer večino teh sredstev predstavljajo donacije posameznikov (Telford in drugi 2006, 80). Neposreden vpliv medijske prisotnosti teme na višino in frekvenco zbiranja donacij sta na podlagi izsledkov raziskave potrdila tudi Brown in Minty (2006, 1), ki sta npr. ugotovila, da 700 besed dolg članek v časopisu New York Times zviša donacije na dnevni osnovi za 18,2 %.

Podobno kot gledano celostno so tudi na primeru Indije mediji prispevali predvsem s posrednim spodbujanjem ljudi k zbiranju finančne in materialne pomoči, mirno pa lahko zatrdimo, da svojega izobraževalnega in obveščevalnega poslanstva niso opravili. Vendar krivda pravzaprav ni na njihovi strani, saj, kot je bilo že ugotovljeno, o preteči nevarnosti v celotni družbi pravzaprav ni bilo nobenih informacij in znanj. Posredovati nečesa, za kar sploh ne veš, da obstaja, pa seveda ni možno. Krizno komuniciranje

razumemo tudi kot »odnos med razpoložljivimi informacijami, njihovim pravočasnim in ustreznim razširjanjem ter zaznavami krize in akcijami za hitro rešitev (Brandström in Malešič v Malešič 2006, 296). Poleg množičnih medijev so ključni akterji kriznega komuniciranja ljudje, ki upravljajo s krizo – krizni odločevalci, ki so v obravnavanem primeru različni predstavniki oblasti. Govoriti o kriznem komuniciranju pred pojavom krize verjetno sploh ni mogoče oz. bi lahko dejali, da je popolnoma zatajilo, saj je bilo omejeno na zgolj nekaj nepopolnih sporočil in le nekaj posameznikov. Preverjenih podatkov o kriznem komuniciranju v času krize ni veliko. Omenimo lahko, da so predstavniki indijskih oblasti v času krize večkrat stopili pred televizijske kamere, pri čemer je kritični gledalec dobil občutek, da je cilj nastopa predvsem ugajati javnosti. Glavni vir podatkov o nastali situaciji in poteku reševanja je tako predstavljala internetna stran za krizno upravljanje¹³, kjer so oblasti med 24. 12. 2004 in 18. 01. 2005 objavile 35 poročil o situaciji na prizadetih območjih in o reševalnih ukrepih.

---

¹³ <http://www.ndmindia.nic.in/Tsunami2004/sitreplibrary.htm>

7 KRIZA KOT PRILOŽNOST ZA KREPITEV POLOŽAJA INDIJE V MEDNARODNI SKUPNOSTI

Vesti o cunamijih, nastalih kot posledica močnega potresa v Indijskem oceanu, ki so terjali življenja tisočev ljudi ter opustošili obale 12 držav, so hitro prepotovale svet. Odziv mednarodne skupnosti, posameznih držav in različnih nevladnih organizacij je bil obsežen in hiter. Pomoč je bila ponujena vsem prizadetim državam, vendar pa je bila Indija poleg Tajske edina država, ki je tujo pomoč zavrnila. Takratni indijski zunanji minister Suran je zavrnitev utemeljil z besedami, da ima Indija vse potrebne zmogljivosti za spoprijemanje (v Zora in Woreck 2005) s posledicami naravne nesreče. Podobne izjave so javnosti posredovali tudi drugi visoki predstavniki indijskih oblasti. Tujo pomoč naj bi Indija po besedah predstavnika vlade Baruja sprejela v kasnejši fazi rekonstrukcije, ko bo za obnovo potrebnih več denarnih sredstev (Sen 2005). Neposredno pomoč drugih držav je Indija tudi potem zavračala, sprejela pa je finančno pomoč mednarodnih institucij, kot so Združeni narodi, Azijska razvojna banka, Svetovna banka ter Mednarodni monetarni fond (Zora in Woreck 2005). Kot že omenjeno, je Indija ob isti krizi prizadetim državam namenila za več kot 24 milijonov USD pomoči. Neimenovani visoki predstavnik oblasti je med drugim dejal, da bi bilo neprimerno sprejeti tujo pomoč ob dejstvu, da Indija sama pomaga sosednjim državam (Sen 2005).

Drugi vidik indijskega zavračanja tuje pomoči pa je razkril kar sam predsednik vlade Singh, ki je izjavil, da Indija lahko prikaže svetu svoje sposobnosti in zmožnosti, da stoji na svojih nogah (prav tam). S tem je nehote nakazal tudi namero Indije, da se v konkretni krizi v mednarodni skupnosti izkaže kot regionalna sila, ki se lahko sama spopade s težavami doma, ob tem pa nudi pomoč tudi drugim pomoči potrebnim. Navedeno potrjuje Bedi (v Terra Daily 2005), ki nadalje pravi, da se Indija, ki ima ekonomske zmogljivosti, želi predstaviti kot vzpenjajoča se sila in igrati pomembnejšo vlogo pri mednarodnih varnostnih vprašanjih. Ne gre prezreti tudi dejstva, da je Indija ena izmed držav, ki se ob morebitni reformi Varnostnega sveta Združenih narodov nadejajo stalnega sedeža v tem telesu.

Medtem ko so indijske oblasti dopuščale delovanje sicer mednarodnih nevladnih organizacij, ki so tudi sicer v Indiji stalno prisotne (npr. Rdeči križ, Oxfam, CARE) na

celinskih območjih, so zvezno ozemlje Andanskih in Nikobarskih otokov praktično povsem izolirale. Edina organizacija, ki pri svojem delovanju ni bila omejena, je bil UNICEF, tuji človekoljubni delavci in tudi novinarji pa so bili omejeni na Port Blair. Zasilna taborišča so neposredno vodili predstavniki lokalnih oblasti, postavljeni direktno z nivoja centralne vlade, vse aktivnosti pa so se odvijale pod budnim očesom vojske. Predstavniki indijske vlade so sicer kot razlog za omejevanje navajali željo po čim manjšem vznemirjanju lokalnih aboridžinskih plemen, vendar pa po mnenju Chandarana (v Zora in Woreck 2005) pravi razlog tiči v okorni hladnovojni občutljivosti in strateški percepciji obravnavanega otočja. Indijske oborožene sile so namreč v letu 2001 porabile okoli 2 milijardi USD za vzpostavitev združenega andamansko-nikobarskega poveljstva. Na otočju je lociranih več vojaških oporišč in opazovalnih postaj, poleg mornariških sil pa je na otokih še stalno nameščena divizija kopenske vojske z okoli 8.000 pripadniki ter komponente zračnih sil. Najjužnejši otoki arhipelaga ležijo približno 150 km od indonezijskega otoka Sumatra, na severu pa manj kot 50 km od otoka Coco, ki pripada Burmi. Celotno otočje ima zato idealno pozicijo za opazovanje in nadzor izhoda iz Malajske ožine, ki predstavlja ključno pomorsko povezavo med Bližnjim vzhodom ter severovzhodno Azijo ter ostalo azijsko-pacifiško regijo. Mnogi ameriški vojaški strategji zato že vrsto let Malajsko ožino vidijo kot potencialno ozko grlo, ki ga je možno v primeru potencialnega konflikta, predvsem s Kitajsko, učinkovito zapreti in ožino tako praktično odrezati od ključne surovine – nafte. Strateška pomembnost Andamanov in Nikobarov še jasneje pride do izraza ob dejstvu, da indijske oborožene sile največ vlagajo v razvoj mornarice in širijo svojo prisotnost na širše območje, med drugim tudi v Južno Kitajsko morje, pri čemer omenjeno otočje služi kot odlična odskočna deska. Pri tem vojaško tesno sodelujejo z ZDA in hkrati nekako držijo korak s tekmečem Kitajsko, ki se je pred časom še tesneje povezala z Burmo in nekaterimi drugimi državami na omenjenem območju. (prav tam)

Kot že omenjeno, se je Indija hitro in aktivno vključila v reševalne operacije v prizadetih sosednjih državah. Na bližnjo Šrilanko je svoje vojaške ladje poslala celo na dan nesreče, s čimer je za več dni prehitela druge pomembnejše mednarodne akterje in s tem določeno pozornost mednarodne skupnosti učinkovito usmerila nase. Kritik so bile deležne predvsem ZDA, ki so se sprva zelo medlo odzvale, ravnanje Indije pa je nekoliko omajalo tudi odnos ZDA do dogodka, ki se je zrcalil v izjavi bivšega svetovalca ameriškega sveta za nacionalno varnost Baderja rekoč, da imajo ZDA pri

tem priložnost opomniti države v regiji, da obstajajo stvari, ki jih nihče razen ZDA ne zmore postoriti (Raum 2005). Kljub vsej t. i. cunami diplomaciji so se najvišji predstavniki ZDA in Indije že v prvih dneh po dogodku dogovorili o tesnem sodelovanju pri izvajanju reševalnih operacij. Omenjenima državam sta se pridružili še Japonska in Avstralija, s čimer je bilo oblikovano jedro multilateralne iniciative, ki je v sodelovanju z ZN predstavljala glavnino operativne pomoči prizadetim zaradi cunamijev. Pri tem velja izpostaviti dejstvo, da je v prvih dneh po nesreči Indija imela vodilno vlogo ne samo na terenu, temveč tudi pri posredovanju prvih ocen o nastali škodi in potrebah po pomoči (Mohan 2004).

8 SOCIALNI VIDIK CUNAMIJEV

Ne glede na vrsto nesreče in del sveta, v katerem se ta zgodi, se v njej prizadeti ljudje znajdejo v težkem življenjskem položaju. Če že niso sami poškodovani, imajo med poškodovanimi, pogrešanimi ali celo mrtvimi svoje sorodnike, prijatelje in znance. Poleg tega pogosto ostanejo brez prebivališča, osnovnih sredstev za življenje in nemalokrat tudi brez možnosti zaslužka. Še huje je, če nesreča prizadene celotne družbene skupnosti, saj se v teh primerih težavnost situacije še poveča, čustvena stiska pa postane kolektivna. Dodatno pa tragičnost razmer še naraste, ko tak dogodek doleti ljudi in družbene skupnosti, ki svoj vsakdan preživljajo v stalnem boju z revščino in na družbenem robu.

Primer cunamijev v Indiji ima vse opisane značilnosti. Valovi, ki so preplavljali dolge kilometre obal, so prizadeli in ponekod povsem uničili življenja družbenih skupnosti, ki so življenjsko odvisne od ribolova. Največ žrtev, ki so jih povzročili cunamiji, prihaja prav iz revnih ribiških skupnosti, katerih pripadniki so ljudje nižjih kast ter skupnosti Dalitov¹⁴ in skupnosti plemen Irula. Vloga socialnega položaja žrtev, ki je v Indiji še vedno neločljivo povezan s kastno pripadnostjo posameznika, je prišla do izraza pri dosegljivosti različnih oblik za žrtve cunamijev namenjene pomoči. Izpostavimo lahko predvsem odnos do Dalitov, ki so jim pripadniki višjih kast preprečevali dostop do pitne vode in hrane ter osnovnih življenjskih potrebščin, iz zasilnih taborišč so jih preganjali ali jim v boljših primerih dovolili bivanje v najslabših delih ter jim ob tem prepovedovali uporabo skupnih stranišč ipd. (Sen 2005). Najbolj opazna in močno razširjena diskriminacija pri dostopu do pomoči se je dogajala na osnovi spola, zaradi česar mnogi ugotavljajo, da so bile glavne žrtve cunamijev ženske. Predpogoj za to so seveda družbeno konstruirane spolne norme in v primeru Indije lahko ugotovimo, da gre za izrazito patriarhalno družbo. Med prvimi pokazatelji spolne diskriminacije je bila vsebina materialne pomoči, namenjene žrtvam cunamijev, v kateri ni bilo ustreznih oblačil (Banerjee in Chaudhury 2005) in higienskih pripomočkov. Distribucija pomoči do posameznikov je potekala preko moških vodij skupnosti in družin, pri čemer so bile ženske pogosto delno ali v celoti prikrajšane za svoj delež (Balachandran in Sowmya 2006, 11). To se je še pogosteje pojavilo v primerih, ko so ženske postale vdove in ko

---

¹⁴ Pripadniki najnižje indijske kaste, za katere ponekod še danes verjamejo, da onesnažijo vse, česar se dotaknejo. V družbi jim je bilo dovoljeno opravljati le najnižja in najbolj umazana dela. Nekdaj so pripadnike kaste imenovali Nedotakljivi.

se je delila denarna pomoč. Kot posredna posledica naravne nesreče se je za ženske poslabšala kvaliteta družbenega in družinskega življenja. Ker so večino gospodinjskih opravil doma postorile ženske, je nanje padlo večinsko breme pospravljanja razdejanih ulic, potem ko se je voda umaknila, že tako nemalokrat prisotni družinski vedenjski vzorci, ki vključujejo moški alkoholizem in posledično psihično in fizično nasilje nad ženskami, pa so se še poslabšali (World Vision 2007, 15). Neredki so postali primeri t. i. cunami nevest, ko so ovdovele ženske ter še ne polnoletna dekleta moški sorodniki poročali brez njihovega privoljenja (Bhanoo 2007). Drugo skrajnost predstavljajo ženske, ki so ostale brez sredstev za preživljanje, skrbeti pa morajo za otroke. Iz mesta Chennai v indijski zvezni državi Tamil Nadu poročajo o več kot 150 primerih, ko so se obubožane ženske odločile za poplačilo dolgov s prodajo lastnih organov (ledvice) za preračunano okoli 1.000 USD, močno pa je porasel tudi delež žensk, ki sebe in svoje družine preživljajo s prostitucijo (Ramesh 2007).

Zelo zgovorni so tudi podatki o starostni in spolni strukturi žrtev. Daleč najbolj ogrožena skupina so bili otroci do 14. leta starosti, pri kateri je Guha-Saphir (v Telford in drugi 2006, 34) na proučevanem primeru 231 žrtev neke skupnosti v indijski zvezni državi Tamil Nadu izračunal več kot 12 % stopnjo umrljivosti. Že pri otrocih pride do izraza spolna diskriminacija, saj sta Balachandran in Sowmya (2006, 11) preko terenskih intervjujev ugotovila, da so se starši v primerih, ko so se morali odločiti za rešitev enega otroka, v večini primerov odločili za pomoč moškemu potomcu. Posledično je bila smrtnost deklic na nekaterih območjih višja kot smrtnost dečkov. V drugi izraziteje ogroženi skupni so ljudje, starejši od 50 let, katerih smrtnost je po Guha-Saphirju (v Telford in drugi 2006, 34) dosegla 10 %. Starostna skupina med 15 in 49 let je primerjalno z manj kot 5 % beležila najnižjo stopnjo umrljivosti. Ob tem je ponovno treba izpostaviti razliko v spolni strukturi žrtev, med katerimi je bil delež žensk krajevno tudi do trikrat višji od deleža moških. Razloge za to gre iskati v večji fizični moči in vzdržljivosti moških ter sposobnosti plavanja in plezanja na drevesa (prav tam, 34–35). Drugi pomemben dejavnik, ki je povzročil več žrtev med ženskami, pa je navada, da žene ribičev v dopoldanskem času na obalnih tržnicah prodajajo dnevni ulov (Balachandran in Sowmya 2006, 11), medtem ko so moški še na morju ali pa že po drugih opravkih.

V posebno kategorijo pri obravnavi socialnih posledic cunamijev sodijo aboridžinske plemenske skupnosti na Andamanskih in Nikobarskih otokih. Starodavno znanje, ki se prenaša iz roda v rod, je večino plemen, med katerimi nekatera štejejo manj kot 100 posameznikov, rešilo pred najhujšim, saj jih je umik morja pognal v notranjost otokov, na višje ležeče točke in drevesa (Sen 2005). Vendar pa na določenih otokih to ni zadostovalo, saj so bili ti zaradi svoje reliefne konfiguracije povsem preplavljeni in neprimerni za življenje. Med takšne sodi nikobarski otok Chaura, od koder so oblasti evakuirale 1.300 ljudi, katerih predniki so otok naseljevali tisoče let. Kdaj, če sploh, se bodo lahko vrnil, ni znano (Pearce in Holmes 2005). Uničenje ekosistema prenekaterega otoka je mnoga plemena, ki so doslej zavračala stike z zunanjim svetom, prisililo v kontakt zaradi golega preživetja (Sen 2005). Najbolj zaskrbljujoče so dolgoročne posledice cunamijev za ta avtohtona plemena. Štiri leta po dogodkih poročajo o vse bolj vsiljivih divjih lovcih, ki vdirajo na območja, ki so se jim pred cunamiji izogibali, zaradi česar prihaja s plemeni do konfliktov, ki nemalokrat terjajo žrtve med plemenskimi bojevniki. Še bolj tragične so novice o množičnih smrtih otoških Aboridžinov zaradi posledic užitja neznane tekočine iz naplavljenega zabojnika (Survival 2008). Podobnih pojavov je po cunamijih neprimerno več in utemeljeno obstaja skrb, da bodo plemenom, ki so se valovom spretno izognila, zares in trajno škodovale šele mehke posledice te naravne nesreče.

9 ODGOVORI NA RAZISKOVALNA VPRAŠANJA IN SKLEP

9.1 Potres in cunamiji kot kriza

Cunamije, ki so nastali kot posledica silovitega potresa ob obalah Sumatre, lahko z gotovostjo definiramo kot krizo. Primerjava s teoretičnimi opredelitvami krize iz poglavja 3.1 pokaže, da je obravnavani dogodek moč najti v praktično vseh definicijah, navedeno pa potrjuje tudi primerjava ključnih lastnosti kriz (Malešič 2004, 12) s konkretnim pojavom.

Z večjim številom človeških žrtev in veliko materialno ter gospodarsko škodo so bile temeljne vrednote družbe ne samo prizadete, temveč celo eksistenčno ogrožene. Posamezne družbene skupnosti, naseljene ob obalah, so utpele hkratne množične izgube človeških življenj, bivališč, ključne družbene infrastrukture ter nenazadnje tudi sredstva za preživljanje.

Značilnosti naravnega pojava, kot je potres in posledično nastanek cunamijev, razpoložljiv čas za odločanje in ukrepanje močno omejuje. V primeru cunamijev lahko govorimo o močno omejenem času za sprejemanje odločitev, ob potresu pa tega praktično ni. Ker pojava ni mogoče napovedati, akterje kriznega upravljanja in vodenja vedno preseneti. Ob potresu in cunamijih je ta značilnost dogodka predstavljala pomemben element krize. Druga lastnost krize, na katero odločilno vplivajo značilnosti naravne nesreče, je negotovost razmer. Veliko potencialno nevarnost po potresu s tolikšno magnitudo predstavljajo popotresni sunki, ki so sicer šibkejši od glavnega sunka, vendar pa še vedno lahko rušilni in dovolj siloviti, da sprožijo nove cunamije. Tudi sami cunamiji so za trenutno ocenjevanje kriznih razmer zelo neugodni, saj je valov navadno več in si lahko sledijo v obdobju do nekaj ur.

Navedeno lahko navežemo na naslednjo lastnost kriz – nenehno in nepričakovano pojavljanje novih znamenj in značilnosti. Pri obravnavanem primeru vsi indikatorji kažejo, da sklop dogodkov, ki ga sestavljajo silovit potres z jasno izraženimi učinki ter posledično nastali cunamiji s še izrazitejšimi učinki, lahko označimo kot moderno, kompleksno krizo s kompleksnimi in z dolgoročnimi posledicami. Značilnost teh pa je ravno pojav t. i. krize po krizi, ko prvotni krizni dogodek s svojimi učinki deluje kot

sprožilni dejavnik drugih kriz. Sekundarna kriza po cunamijih se je jasno izrazila predvsem skozi socialni vidik.

Razpoložljivost primernih informacij in informacijskih virov, ki so podlaga za sprejemanje odločitev ter odsotnost preteklih informacij in nenazadnje izkušenj, se je v Indiji pokazala kot še dodatna oteževalna okoliščina za akterje kriznega upravljanja in vodenja pri odločanju in ukrepanju, hkrati pa predstavlja tudi argument, ki potrjuje opredeljevanje dogodkov 26. decembra 2004 kot krizo.

Potres in cunamiji po Credovi¹⁵ klasifikaciji sodijo med naravne geofizikalne nesreče. Z vidika odnosa med krizo in (naravno) nesrečo glede na intenziteto pojava ter povzročene posledice seveda tudi ni dileme o tem, ali konkretno nesrečo lahko obravnavamo kot krizo, s pripombo, da dogodek in stanje po njem obravnavamo z družboslovnega vidika, kjer nas zanima predvsem vpliv dogodka na družbo. V kolikor bi to perspektivno zamenjali z npr. geomorfološko ali seizmografsko, pa takšna terminologija ni več primerna.

Odgovor na prvo raziskovalno vprašanje, ali lahko potres in cunamije v Jugovzhodni Aziji obravnavamo kot krizo, **je pritrilen**, saj smo lahko dokazali, da so imeli naravni pojav in njegove posledice vse lastnosti krize. S to ugotovitvijo zato lahko potrdimo tudi predpostavko, da v kolikor je obravnavani pojav kriza, predstavlja koncept kriznega upravljanja in vodenja tudi ustrezen okvir za proučevanje tega pojava.

9.2 Ali je bila Indija na takšno krizo pripravljena?

Odgovor na zastavljeno vprašanje je možno najti že v poglavju 6.1, ki govori o stanju preventive in pripravah na dogodek. Na tem področju žal ne naletimo na znake, ki bi nakazovali možnost dvoma pri zavračanju trditve, da sta bila Indija in njen sistem kriznega upravljanja in vodenja na cunamije pripravljena, iz česar sledi, da **je odgovor na drugo raziskovalno vprašanje negativen**. Ključno težavo je predstavljala popolna odsotnost znanja in informacij o pojavu cunamijev ter možnosti njihovega nastanka in

---

¹⁵ Center za raziskovanje epidemiologije nesreč je bil ustanovljen leta 1973 na belgijski katoliški univerzi de Louvain v okviru Fakultete za javno zdravje kot neprofitna organizacije z mednarodnim statusom v okviru belgijskega prava. Leta 1980 je postal pod okriljem globalnega projekta pripravljenosti in odziva na nesreče sodelujoči center Svetovne zdravstvene organizacije.

posledično ogroženosti obalnih delov Indije. Povzamemo lahko, da so zatajile pravzaprav vse ključne institucije v državi, saj tega vira ogrožanja niso zaznale in ustrezno opredelile različne strokovne ekipe iz posameznih pristojnih ministrstev, ki so nosilci ali pomembni elementi sistema kriznega upravljanja in vodenja, kljub nekaterim jasnim opozorilom, ponudbam tujih znanstvenikov za pomoči pri vzpostavitvi ustreznega sistema opazovanja in obveščanja ter celo oblikovanim kartam poti potencialnih cunamijev (Sen 2005). To dejstvo še posebej bode v oči ob očitni deklarativni zavezi in spremembi strategije v odnosu do potencialnih kriz, ki jih predstavljajo naravne nesreče, in transformaciji sistema kriznega upravljanja in vodenja v državi v letih pred cunamiji. Izkazalo se je, da je nova strategija v delu, ki obravnava potencialne vire ogrožanja, padla že na prvem pomembnejšem izpitu, za kar, poleg že omenjenih razlogov, lahko nove iščemo tudi v pomanjkljivi analizi kriz v preteklosti.

Odziv na prve informacije o bližajoči se katastrofi bi lahko opisali kot nezainteresiran, vmesni potencialni reakcijski čas pa zapravljen. Razloge za to gre ponovno iskati v pomanjkanju ustreznega znanja in zavedanja o potencialni nevarnosti pojava ter deloma verjetno tudi v neustreznih odločitvah in ravnanjih posameznikov. Kakšne bi bile posledice naravnega dogodka v primeru vzpostavljenega sistema obveščanja in alarmiranja pred cunamiji, je nevhvaležno ugibati, ostaja pa dejstvo, da je bilo časa za alarmiranje in umik dovolj. To potrjujejo primeri staroselskih plemen na Andamanih in Nikobarih in telefonskega klica z opozorilom iz Indije, zaradi katerega so bile evakuirane štiri vasi in tako rešenih 3.600 ljudi (Sen 2005).

Če so bile priprave na nesrečo neustrezne oz. jih sploh ni bilo, kasnejših aktivnosti Indije na področju priprav na takšne dogodke ne moremo označiti kot takšne. V letu 2005 je MNZ predstavilo strateški dokument (Government of India 2005 – Strategy Paper), v katerem so obravnavani različni vidiki priprav in aktivnosti za blaženje posledic prihodnjih cunamijev. Predstavniki indijskih oblasti so se v času po cunamijih javno obvezali k vzpostavitvi sistema zgodnjega obveščanja in alarmiranja pred cunamiji, ki je bil uradno predan v uporabo v mesecu oktobru 2007 (The Times of India 2007). Kot zanimivost velja omeniti še to, da se je Indija odločila za vzpostavitev povsem lastnega tovrstnega sistema, kljub temu da je 14 držav ob Indijskem oceanu s pomočjo ZDA in Japonske podoben sistem vzpostavilo že v sredini leta 2006 (United Nations Educational, Social and Cultural Organization 2006).

9.3 Učinkovitost odziva na naravno nesrečo

Ocenjevanje učinkovitosti odziva na obravnavani primer naravne nesreče se izkaže za nekoliko nehvaležno nalogo, kar izraža tudi cela paleta različnih mnenj o učinkovitosti odziva. Pri njihovem pregledovanju dobimo vtis, da pozitivno oceno odzivu Indije na posledice cunamijev prisojajo predvsem predstavniki mednarodnih organizacij, kot je Svetovna zdravstvena organizacija in njen predsednik J. W. Lee (India News 2005) ter npr. namestnik posebnega odposlanca Združenih narodov za okrevanje po cunamijih Eric Schwartz (Nunan 2006). Prav tako odziv kot uspešen ocenjujejo predstavniki indijskih oblasti na čelu s predsednikom vlade Singhom (kar je sicer pričakovano) ter nekatere nevladne organizacije (kot npr. World Vision 2007). Na drugi strani so do odzivanja na posledice cunamijev najbolj kritični mediji (BBC News 2005), ki na nek način verjetno odsevajo razpoloženje prizadetega ljudstva. Ker torej ni mogoče najti enoznačnega odgovora na vprašanje o učinkovitosti odziva Indije na posledice cunamijev z vidika splošne uresničitve pričakovanj ljudstva od oblasti, bomo odgovor skušali najti skozi prikaz nekaterih ključnih elementov za formiranje končne ocene.

O uspešnosti in učinkovitosti odziva na nesrečo kaže vprašati prizadete. To so storili raziskovalci Fritz Instituta, ki so z anketiranjem prizadetega prebivalstva v Indoneziji, Indiji in na Šrilanki prišli do zanimivih ugotovitev. Primerjalno gledano so bili indijski anketiranci s pomočjo v prvih 48 urah po nesreči med najbolj zadovoljnimi. Na lestvici zadovoljstva z nudeno pomočjo v različnih oblikah se je Indija s povprečno oceno 3,79 (na lestvici od 1 do 5, kjer 5 predstavlja najvišjo oceno) uvrstila najvišje. Povprečna ocena na Šrilanki je bila 2,99, medtem ko je bila ocena zadovoljstva s pomočjo v Indoneziji 1,6 (Fritz Institute 2005, 12–13). Zanimiv je tudi podatek, da so bile med vsemi akterji kriznega upravljanja in vodenja v Indiji najbolj dejavne in vidne lokalne oblasti in vlada. Glede na ankete so indijske oblasti v prvih 48 urah po dogodku na različne načine pomagale 86 % anketiranih, medtem ko je pomoč s strani oblasti na Šrilanki v istem časovnem obdobju dosegla le 4 % sodelujočih v anketi (Thomas in Ramalingam 2005, 7).

Eden pomembnejših elementov pri ocenjevanju učinkovitosti indijskega odziva na cunamije so zagotovo objektivne okoliščine dogodka. Izpostavimo lahko veliko geografsko razpršenost prizadetih območij, socialno strukturo prizadetih ljudi in razvitost prizadetega območja. Zagotovitev takojšnjega reševanja, materialne in druge

pomoči večjemu številu prizadetih skupnosti na velikih razdaljah ter po možnosti še istočasno je verjetno tako organizacijsko kot logistično zelo zahtevna situacija za sleherni sistem kriznega upravljanja in vodenja za vsako državo. Pomagati prizadetim ljudem, ki predstavljajo revnejši del in včasih celo dno družbe, prav tako predstavlja svojevrsten izziv, saj je to treba storiti v izrazito oteževalnih okoliščinah. Pravo težo navedeno dobi ob predpostavki, da družba kot taka ne more oz. ni sposobna (ali morda ne želi) bolje poskrbeti za te ljudi v normalnih, nekriznih okoliščinah. Pogosto so se v medijih pojavljali očitki oblastem, da prizadeti v cunamijih nimajo dostopa do pitne vode (The Hindu 2005), vendar je pri tem izostal razmislek o tem, kako omogočiti vsem žrtvam dostop do pitne vode, ko pa ga že v normalnih razmerah nimajo vsi.

Obravnava delovanja indijskih oblasti po cunamijih pusti priokus po tem, da se je indijska vlada odločila, da bo odziv na naravno nesrečo nič drugega kot uspeh. Rezultat tega je, da je Indija v krizi pomagala sosednjim državam ter se hkrati z njo relativno uspešno soočala tudi sama. Kot največje težave pri odzivu lahko izpostavimo njegovo obliko na Andamanskih in Nikobarskih otokih, ki zagotovo tudi v lokalnem družbeno-političnem kontekstu vsebuje mnogo elementov, ki bi jih bilo mogoče znatno izboljšati. Splošno hitrost in koordiniranost odziva bi bilo mogoče še popraviti, vendar pa pri tem ne moremo mimo dejstva, da se je Indija tudi v teh elementih v primerjavi s sosednjimi državami izkazala. V prvi fazi odziva je sama zagotovila dovolj finančnih in materialnih sredstev za vzpostavitev osnovnih življenjskih pogojev v prizadetih skupnostih, oblastem in pristojnim službam pa je kljub neugodnim napovedim in razmeram uspelo preprečiti razvoj epidemij ter ohraniti socialno in gospodarsko stabilnost na prizadetih območjih.

Nenazadnje pa je treba izpostaviti tudi dva ključna vidika za formiranje končne ocene. Prvega predstavljajo objektivne značilnosti in okoliščine obravnavane krize, za katere smo jasno ugotovili, da so bile z vidika upravljanja in vodenja ob krizi izjemno neugodne, zahtevne in tudi neločljivo povezane z obstoječim družbenim sistemom. Z vidika objektivne presoje učinkovitosti odziva na krizo pa navkljub zahtevnosti razmer, v katerih je moral ukrepati indijski sistema kriznega upravljanja in vodenja, te ne morejo predstavljati olajševalnih okoliščin in argumenta za nižanje kriterija pri dodeljevanju pozitivne ocene o učinkovitosti odziva.

Drugi vidik pa lahko pojasnimo z odgovorom na vprašanje, ali je sploh mogoče pozitivno oceniti učinkovitost odziva na krizo – ob upoštevanju dejstva, da Indija na krizo ni bila pripravljena. Skozi analizo se sicer pokažejo pozitivni elementi spoprijemanja s krizo, vendar se ti pojavijo le na nivoju analitične razčlenbe kriznega dogodka na posamezne faze, kjer bi pogojno kot uspešno lahko opredelili reakcijo akterjev kriznega upravljanja in vodenja neposredno po dogodku. Ker pa, gledano celostno, morajo biti za učinkovitost kriznega upravljanja in vodenja izpolnjeni tudi drugi pogoji, ne zgolj posamezni elementi v fazi odziva na krizo, zgolj reakcija ni zadosten pogoj za pozitivno oceno. **Na tretje raziskovalno vprašanje**, ki vprašuje po učinkovitosti odziva indijskega sistema kriznega upravljanja in vodenja ob potresu in cunamijih, bomo zato na podlagi omenjenih argumentov podali **negativen odgovor**. Ob tem pa vseeno velja omeniti svojevrsten paradoks, da kljub (primerjalno gledano) dobremu odzivu Indije na krizo, to še ni dovolj, da krizno upravljanje in vodenje ob potresu in cunamijih lahko označimo kot uspešno in ustrezno.

9.4 Sklep

Krizno upravljanje in vodenje ob naravnih nesrečah je proces, ki močno presega le neposredne priprave in odziv na krizo. Kot lahko ugotavljamo ob opazovanju krize, ki so jo povzročili cunamiji, je odziv pravzaprav le preizkus delovanja sistema. Končno in za prihodnost še pomembnejšo začetno točko cikla mora predstavljati pokrizna analiza in pokrizno učenje. Izkušnje in pridobljena znanja je treba ustrezno umestiti v obstoječi okvir ter oblikovati in nato tudi izvajati potrebne spremembe in ukrepe, ki jih navadno označujemo kot preventivo in pripravo na krize. Prav slednja faza se je izkazala kot ključna šibka točka indijskega sistema upravljanja in vodenja ob naravni nesreči. Prodornejši pogled v to točko razkrije drugačno dimenzijo. Neizpodbitno je dejstvo, da je del sistema kriznega upravljanja in vodenja povsem odpovedal. Vendar pa, ko umestimo tudi tega v širše družbeno in kulturno okolje, krivdo za to lahko razpršimo pravzaprav na celotno družbo in kulturo. Če slabo obveščenenost ter pomanjkanje ustreznih postopkov obveščanja lahko opredelimo kot napako sistema, je praviloma neustrezna gradnja in neupoštevanje cele vrste predpisov težava celotne družbe. Gre torej za dejstvo, da je sistem kriznega upravljanja in vodenja zgolj del celotnega družbenega ustroja, ki v krizi prizadete družbe ne more rešiti same pred seboj.

10 LITERATURA

1. Alexander, David E. 2002. *Principles of emergency planning and management*. New York: Oxford University Press, USA.
2. Asian Development Bank, United Nations, World Bank. 2005. *India post tsunami recovery program – Preliminary Damage and Needs Assessment*. Dostopno prek: http://www.microlinks.org/ev_en.php?ID=8086_201&ID2=DO_REDIRECT2 (4. april 2009).
3. Bajec, Anton in Ivanka Černelič, ur. 1975. *Slovar slovenskega knjižnega jezika*. Druga knjiga. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
4. Balachandran, B. R. in Haran Sowmya. 2006. *Local response: India*. Dostopno prek: http://www.un.org.in/untrs/reports/local_response_india.pdf (4. april 2009).
5. Banerjee, Paula in Sabyasachi Basu Ray Chaudhury. 2005. Indian symposium reviews tsunami response. *Forced Migration Review* (Special Issue). Dostopno prek: <http://www.fmreview.org/FMRpdfs/Tsunami/full.pdf> (4. april 2009).
6. Bhanoo, Sindya N. 2007. *Some of India's 'tsunami brides' fare better than others*. Dostopno prek: <http://www.sfgate.com/cgi-bin/article.cgi?f=/c/a/2007/12/24/MN34TPPL2.DTL&feed=rss.news> (4. april 2009).
7. Brown, Phillip in Jessica Minty. 2006. Media Coverage & Charitable Giving After the 2004 Tsunami. *William Davidson Institute Working Paper* 855. Dostopno prek: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=968760 (5. april 2009).
8. CIA - The World Factbook. 2009a. *India*. Dostopno prek: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/in.html> (4. april 2009).
9. --- 2009b. *Slovenia*. Dostopno prek: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/si.html> (8. marec 2009).
10. Dolinar, Ksenija in Seta Knop, ur. 2003. *LEKSIKON Cankarjeve založbe*. 3. izd., nespremenjen ponatis 2. dopolnjenega natisa. Ljubljana: Cankarjeva založba.
11. Earthquake Engineering Research Institute. 2005. *The Great Sumatra Earthquake and Indian Ocean Tsunami of December 26, 2004*. Dostopno prek: http://www.eeri.org/lfe/pdf/india_tsunami_eeri_report.pdf (4. april 2009).
12. Fritz Institute. 2005. *Recipient Perceptions of Aid Effectiveness: Rescue, Relief and Rehabilitation in Tsunami Affected Indonesia, India and Sri Lanka*. San Francisco: Fritz Institute. Dostopno prek: <http://www.fritzinstitute.org/PDFs/findings/NineMonthReport.pdf> (5. april 2009).

13. GlobalSecurity. 2009a. *Active Force*. Dostopno prek: <http://www.globalsecurity.org/military/world/active-force.htm> (4. april 2009).
14. --- 2009b. *India Background*. Dostopno prek: <http://www.globalsecurity.org/military/world/india/background.htm> (4. april 2009).
15. --- 2009c. *India Introduction*. Dostopno prek: <http://www.globalsecurity.org/military/world/india/intro.htm> (4. april 2009).
16. --- 2009d. *Military Expenditures*. Dostopno prek: <http://www.globalsecurity.org/military/world/spending.htm> (4. april 2009).
17. Government of India. 2004. *Disaster Management in India – A Status Report*. Dostopno prek: <http://www.ndmindia.nic.in/EQProjects/Disaster%20Management%20in%20India%20-%20A%20Status%20Report%20-%20August%202004.pdf> (4. april 2009).
18. Grošelj, Klemen. 2004. *Kognitivno-institucionalna analiza kriznega upravljanja in vodenja (primer nesreč v Sloveniji)*. Magistrsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
19. Inderfurth, Karl F., David Fabrycky in Stephen Cohen. 2005. The 2004 Indian Ocean Tsunami: Six Month Report. *The Sigur Asia Center Papers* (23). Dostopno prek: http://www.gwu.edu/~sigur/research/asia_papers.cfm (4. april 2009).
20. India News. 2005. *India's tsunami relief work praiseworthy: WHO chief*. Dostopno prek: www.undp.org/cpr/disred/documents/tsunami/press/nki070405.pdf (5. april 2009).
21. Jesenko, Tamara in Renato Vidrih. Močnejši potresi po svetu leta 2004. *Ujma* (19): 114-120. Dostopno prek: http://www.sos112.si/slo/page.php?src=/ujma/article_2005.html (4. april 2009).
22. Krajnc, Renata in Marko Polič. 2002. Psihološki vidiki kriznega upravljanja. *Ujma* (16): 409-414. Dostopno prek: <http://www.sos112.si/slo/tdocs/ujma/2002/u12.pdf> (8. marec 2009).
23. Lapajne, Janez. 2006. Strokovna beseda – cunami, epicenter in hipocenter. *Ujma* (20): 336-337. Dostopno prek: http://www.sos112.si/slo/page.php?src=/ujma/article_2006.html (4. april 2009).
24. Leonard, Herman B. Dutch. 2005. *2004 Tsunami Management Challenges*. Dostopno prek: <http://www.library.hbs.edu/tsunami/tsunamichallenges.html> (4. april 2009).

25. Malešič, Marjan. 2002. Teorija kriznega upravljanja. *Ujma* (16): 401-408. Dostopno prek: <http://www.sos112.si/slo/tdocs/ujma/2002/u12.pdf> (8. marec 2009).
26. --- 2006. Teorija kriznega komuniciranja. *Ujma* (20): 293-300. Dostopno prek: http://www.sos112.si/slo/tdocs/ujma/2006/malesic_2.pdf (4. april 2009).
27. Malešič, Marjan, ur. 2004. *Krizno upravljanje in vodenje v Sloveniji – izzivi in priložnosti*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
28. Marshall, Jeff. 2005. *2004 Sumatra Earthquake & Indian Ocean Tsunami - Lecture Notes*. Dostopno prek: http://www.csupomona.edu/~marshall/Ind_Oc_Tsunami_Lec.v4.htm (4. april 2009).
29. *Ministry of Civil Aviation*. 2005. Dostopno prek: <http://www.ndmindia.nic.in/tsunami2004/maviation.htm> (4. april 2009).
30. *Ministry of Foreign Relations*. 2005. Dostopno prek: <http://www.ndmindia.nic.in/tsunami2004/mearep.htm> (4. april 2009).
31. *Ministry of Health*. 2005. Dostopno prek: <http://www.ndmindia.nic.in/tsunami2004/mhealth.htm> (4. april 2009).
32. Ministry of Home Affairs. 2004. *Disaster management existing framework and new initiatives*. Dostopno prek: <http://www.unisdr.org/eng/mdgs-drr/national-reports/India-report.pdf> (11. april 2009).
33. *Ministry of Home Affairs*. 2005. Dostopno prek: <http://www.ndmindia.nic.in/tsunami2004/mha.htm> (4. april 2009).
34. *Ministry of Shipping*. 2005. Dostopno prek: <http://www.ndmindia.nic.in/tsunami2004/mship.htm> (4. april 2009).
35. Mohan, C. Raja. 2004. *Tsunami diplomacy: Indo-US engagement creates new waves in the Indian Ocean*. Dostopno prek: <http://www.indianexpress.com/oldstory.php?storyid=61829> (4. april 2009).
36. National museum of natural history. 2009. *Krakatau*. Dostopno prek: <http://www.volcano.si.edu/world/volcano.cfm?vnum=0602-00> (4. april 2009).
37. National Oceanic and Atmospheric Administration. 2005. *NOAA and the Indian Ocean Tsunami*. Dostopno prek: <http://www.noaanews.noaa.gov/stories2004/s2358.htm> (4. april 2009).
38. Nunan, Patricia. 2006. *UN Tsunami Envoy Chides Sri Lankans, Praises India for Response to Disaster*. Dostopno prek: <http://www.globalsecurity.org/military/library/news/2006/03/mil-060308-voa04.htm> (5. april 2009).

39. Patnaik, Dipankar C. 2005. *An Assessment of National Disaster Management in India – A Short Case study of the Tsunami Disaster in Chennai*. Dostopno prek: <http://info.worldbank.org/etools/docs/library/144029/Dipankar%20Patnaik%20-India.pdf> (4. april 2009).
40. Paulson, Tom. 2005. *New findings super-size our tsunami threat*. Dostopno prek: http://www.seattlepi.com/local/211012_tsunamiscience07.html (4. april 2009).
41. Pearce, Fred in Bob Holmes. 2005. Tsunami: The impact will last for decades. *New Scientist* (2482). Dostopno prek: <http://www.newscientist.com/article/mg18524825.100-tsunami-the-impact-will-last-for-decades.html> (4. april 2009).
42. Prezelj, Iztok. 2005a. *Nacionalni sistemi kriznega menedžmenta*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
43. --- 2005b. Tipične težave pri kriznem upravljanju. *Ujma* (19): 190-195. Dostopno prek: <http://www.sos112.si/slo/tdocs/ujma/2005/krizno.pdf> (4. april 2009).
44. Prime minister of India. 2005. *Tsunami – A Report to the Nation*. Dostopno prek: <http://pmindia.nic.in/tsunami.htm> (11. april 2009).
45. Rai, Nishith in Awadhesh Kumar Singh. 2006. *Disaster response in India: With Special Reference to Tsunami Disaster*. Dostopno prek: <http://rcueslko.org/reports/Disaster%20Response%20in%20Tsunami%20article.pdf> (4. april 2009).
46. Ramesh, Randeep. 2007. Indian tsunami victims sold their kidneys to survive. *The Guardian*, 18. januar. Dostopno prek: <http://www.guardian.co.uk/world/2007/jan/18/india.tsunami2004> (4. april 2009).
47. Rathore, Narpal Singh in Narender Verma. 2007. *India Disaster Management – Some Issues*. Dostopno prek: http://www.aars-acrs.org/acrs/proceeding/ACRS2006/Papers/E-3_E13.pdf (8. april 2009).
48. Raum, Tom. 2005. Analysis: U.S. tsunami aid may help image. *USA Today*, 1. april. Dostopno prek: http://www.usatoday.com/news/world/2005-01-04-tsunami-aid-analysis_x.htm (4. april 2009).
49. Rediff.com. 2004. *Tsunami: Damage @ Rs 2,000 cr, and rising*. Dostopno prek: <http://inhome.rediff.com/money/2004/dec/28disaster3.htm> (4. april 2009).
50. *ScienceDaily*. 2005. Analysis Of The Sumatra-Andaman Earthquake Reveals Longest Fault Rupture Ever, 1. junij. Dostopno prek: <http://www.sciencedaily.com/releases/2005/05/050527104756.htm> (4. april 2009).

51. Sen, Antara Dev. 2005. *India's Tsunami*. Dostopno prek: http://www.opendemocracy.net/globalization-india_pakistan/article_2307.jsp (4. april 2009).
52. Sharma, Vinod K. 2006. *Vertical Interaction Course on Disaster Management*. Hakimpet, Hyderabad: National Industrial Security Academy. Dostopno prek: <http://bprd.gov.in/writereaddata/mainlinkFile/File785.pdf> (4. april 2009).
53. Stein, Seth in Emile A. Okal. 2005. *Long period seismic moment of the 2004 Sumatra earthquake and implications for the slip proces san tsunami generation*. Dostopno prek: <http://www.earth.northwestern.edu/people/seth/research/sumatra2.html> (4. april 2009).
54. Stern, Eric K. 2001. *Crisis decisionmaking: A Cognitive-Institutional Approach*. Stockholm: Försvarhögskolan.
55. Survival. 2008. *Outside world brings death to tsunami survivor tribes*. Dostopno prek: <http://www.survival-international.org/news/4056> (4. april 2009).
56. Swami, S.K. 2004a. *SitRep1*. Dostopno prek: <http://www.ndmindia.nic.in/Tsunami2004/sitrep1.htm> (4. april 2009).
57. --- 2004b. *SitRept2*. Dostopno prek: <http://www.ndmindia.nic.in/Tsunami2004/sitrept2.htm> (4. april 2009).
58. --- 2004c. *SitRep3*. Dostopno prek: <http://www.ndmindia.nic.in/Tsunami2004/sitrept3.htm> (4. april 2009).
59. --- 2004d. *SitRep35*. Dostopno prek: <http://www.ndmindia.nic.in/Tsunami2004/sitrep35.htm#ANNEXURE> (4. april 2009).
60. Tavzes, Miloš in Gregor Adlešič, ur. 2002. *Veliki slovar tujk*. 1. izd., 2. natis. Ljubljana: Cankarjeva založba.
61. Telford, John, John Cosgrave in Rachel Houghton. 2006. *Joint evaluation of the international response to the Indian Ocean tsunami: Synthesis Report*. London: Tsunami Evaluation Coalition. Dostopno prek: <http://www.tsunami-evaluation.org/NR/rdonlyres/2E8A3262-0320-4656-BC81-EE0B46B54CAA/0/SynthRep.pdf> (4. april 2009).
62. Terra Daily. 2005. *Killer Tsunami Showcases India Disaster Skills, Global Ambitions*. Dostopno prek: http://www.terradaily.com/reports/Killer_Tsunami_Showcases_India_Disaster_Skills__Global_Ambitions.html (4. april 2009).

63. The Economist – India. 2009. *Factsheet*. Dostopno prek: <http://www.economist.com/countries/India/profile.cfm?folder=ProfileFactSheet&CFID=37406510&CFTOKEN=67662013> (4. april 2009).
64. The Hindu. 2005. *Tsunami victims yet to get water, electricity*. Dostopno prek: <http://www.hindu.com/2005/06/03/stories/2005060309430300.htm> (5. april 2009).
65. The National Portal of India. 2009a. *Andaman & Nicobar Islands*. Dostopno prek: http://india.gov.in/knowindia/ut_andaman.php (4. april 2009).
66. --- 2009b. *Constitution of India*. Dostopno prek: http://india.gov.in/govt/constitutions_india.php (4. april 2009).
67. --- 2009c. *India at a Glance*. Dostopno prek: http://india.gov.in/knowindia/india_at_a_glance.php (8. marec 2009).
68. --- 2009d. *Local government*. Dostopno prek: http://india.gov.in/knowindia/local_govt.php?pg=1 (4. april 2009).
69. --- 2009e. *Parliament*. Dostopno prek: <http://india.gov.in/govt/parliament.php> (4. april 2009).
70. --- 2009f. *States and Union Territories*. Dostopno prek: http://india.gov.in/knowindia/state_uts.php (4. april 2009).
71. The Times of India. 2007. *India unveils tsunami warning system*. Dostopno prek: <http://timesofindia.indiatimes.com/articleshow/2459819.cms> (4. april 2009).
72. The United Nations. 2009. *India and UN*. Dostopno prek: http://www.un.int/india/india_and_the_un_pkeeping.html (4. april 2009).
73. Thomas, Anisya in Vimala Ramalingam. 2005. Response Effectiveness: views of the affected population. *Forced Migration Review* (Special Issue). Dostopno prek: <http://www.fmreview.org/FMRpdfs/Tsunami/full.pdf> (4. april 2009).
74. United Nations Department of Humanitarian Affairs. 1992. *Internationally agreed glossary of basic terms related to Disaster Management*. Dostopno prek: [http://wwwwww.reliefweb.int/w/lib.nsf/0/004dfd3e15b69a67c1256c4c006225c2/\\$FILE/dha-glossary-1992.pdf](http://wwwwww.reliefweb.int/w/lib.nsf/0/004dfd3e15b69a67c1256c4c006225c2/$FILE/dha-glossary-1992.pdf) (8. marec 2009).
75. United Nations Educational, Social and Cultural Organization. 2006. *Indian Ocean Tsunami Warning System up and running*. Dostopno prek: http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=33442&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html (4. april 2009).

76. US Geological Survey. 2005. *Magnitude 8 and greater earthquakes since 1900*. Dostopno preko: http://earthquake.usgs.gov/eqcenter/eqarchives/year/mag8/magnitude8_1900_mag.php (4. april 2009).
77. Vidrih, Renato in Matjaž Godec. 2002. Potres 26. januarja 2001 v Indiji. *Ujma* (16): 116-133. Dostopno prek: <http://www.sos112.si/slo/tdocs/ujma/2002/u04.pdf> (4. april 2009).
78. Vidrih, Renato. 2005. Potres 26. decembra 2004 v Indoneziji – nastanek, cunamiji in posledice. *Ujma* (19): 122-134. Dostopno prek: http://www.sos112.si/slo/page.php?src=/ujma/article_2005.html (4. april 2009).
79. World Bank Group – India. 2009. *Report*. Dostopno prek: http://ddpext.worldbank.org/ext/ddpreports/ViewSharedReport?&CF=&REPORT_ID=9147&REQUEST_TYPE=VIEWADVANCED&HF=N/CPProfile.asp&WSP=N (8. marec 2009).
80. World Vision. 2007. *World Vision India Tsunami Response – Final Report: December 2004 – December 2007*. Dostopno prek: http://www.reliefweb.int/rw/rwb.nsf/retrieveattachments?openagent&shortid=KHII-79K2UB&file=Full_Report.pdf (4. april 2009).
81. Zora, Parwini in Daniel Woreck. 2005. *Why has India blocked foreign tsunami aid to the Nicobar and Andaman islands*. Dostopno prek: <http://www.wsws.org/articles/2005/jan2005/anda-j25.shtml> (4. april 2009).

PRILOGA A: Podatki baze EM-DAT

ID	year	seq	dis_group	dis_subgroup	dis_type	dis_subtype	dis_subsubtype	event_name	entry_criteria	country_name	iso	region
2004_659_BGD	2004	659	Natural	Geophysical	Earthquake (seismic activity)	Tsunami	--		Kill	Bangladesh	BGD	Southern Asia
2004_659_IDN	2004	659	Natural	Geophysical	Earthquake (seismic activity)	Tsunami	--		Kill	Indonesia	IDN	South-Eastern Asia
2004_659_IND	2004	659	Natural	Geophysical	Earthquake (seismic activity)	Tsunami	--		Kill	India	IND	Southern Asia
2004_659_KEN	2004	659	Natural	Geophysical	Earthquake (seismic activity)	Tsunami	--		Kill	Kenya	KEN	Eastern Africa
2004_659_LKA	2004	659	Natural	Geophysical	Earthquake (seismic activity)	Tsunami	--		Kill	Sri Lanka	LKA	Southern Asia
2004_659_MDV	2004	659	Natural	Geophysical	Earthquake (seismic activity)	Tsunami	--		Kill	Maldives	MDV	Southern Asia
2004_659_MMR	2004	659	Natural	Geophysical	Earthquake (seismic activity)	Tsunami	--		Kill	Myanmar	MMR	South-Eastern Asia
2004_659_MYS	2004	659	Natural	Geophysical	Earthquake (seismic activity)	Tsunami	--		Kill	Malaysia	MYS	South-Eastern Asia
2004_659_SOM	2004	659	Natural	Geophysical	Earthquake (seismic activity)	Tsunami	--		Kill	Somalia	SOM	Eastern Africa
2004_659_SYC	2004	659	Natural	Geophysical	Earthquake (seismic activity)	Tsunami	--		Kill	Seychelles	SYC	Eastern Africa
2004_659_THA	2004	659	Natural	Geophysical	Earthquake (seismic activity)	Tsunami	--		Kill	Thailand	THA	South-Eastern Asia
2004_659_TZA	2004	659	Natural	Geophysical	Earthquake (seismic activity)	Tsunami	--		Kill	Tanzania Uni Rep	TZA	Eastern Africa

continent	location	origin	associated_dis	ofda_response	eu_response	appeal	declaration	aid_contribution	dis_mag_value
Asia	Hafun, Garag's, Bari, Karkar, Nugal, Mudug (Puntland region), Marka, Baraawe (Lower Shabelle region)			FALSE	FALSE	FALSE	FALSE	0	
Asia	Aceh province (Sumatra)		Tidal Wave / Tsunami	FALSE	FALSE	FALSE	FALSE	0	
Asia	Tamil Nadu state, Andaman, Nicobar Isl., Andhra Pradesh, Kerala, UT Pondicherry	Earthquake	--	FALSE	FALSE	FALSE	FALSE	0	
Africa	Mombassa		Tidal Wave / Tsunami	FALSE	FALSE	FALSE	FALSE	0	
Asia				FALSE	FALSE	FALSE	FALSE	0	
Asia			Tidal Wave / Tsunami	FALSE	FALSE	FALSE	TRUE	0	
Asia	Irrawaddy delta, Labutta, Ngaputaw townships, Tanyinthay division		--	FALSE	FALSE	FALSE	FALSE	0	
Asia	Penang Isl.		Tidal Wave / Tsunami	FALSE	FALSE	FALSE	FALSE	0	
Africa	Puntland, Bari, Nugal, Mudug regions			FALSE	FALSE	FALSE	FALSE	0	
Africa	Mahé, Praslin, La Digue	Earthquake		FALSE	FALSE	FALSE	FALSE	0	
Asia	Krabi, Phang Nga, Phuket, Ranong, Satun, Trang		Tidal Wave / Tsunami	FALSE	FALSE	FALSE	FALSE	0	
Africa				FALSE	FALSE	FALSE	FALSE	0	

dis_mag_scale	latitude	longitude	local_time	river_basin	start_year	start_month	start_day	end_year	end_month	end_day	no_killed	no_injured
					2004	12	26	2004	12	26	2	0
					2004	12	26	2004	12	26	165708	0
					2004	12	26	2004	12	26	16389	6913
					2004	12	26	2004	12	26	1	0
					2004	12	26	2004	12	26	35399	23176
					2004	12	26	2004	12	26	102	2214
					2004	12	26	2004	12	26	71	0
					2004	12	26	2004	12	26	80	767
					2004	12	26	2004	12	26	298	283
					2004	12	26	2004	12	26	3	0
					2004	12	26	2004	12	26	8345	8457
					2004	12	26	2004	12	26	10	0

no_affected	no_homeless	total_affected	total_dam (in 1000 \$US)	reconstr_dam (in 1000 \$US)	insur_dam (in 1000 \$US)
0	0	0	500000	0	0
0	532898	532898	4451600	0	225000
647599	0	654512	1022800	0	5000
0	0	0	100000	0	0
516130	480000	1019306	1316500	0	0
12000	13000	27214	470100	0	0
12500	3200	15700	500000	0	0
0	4296	5063	500000	0	0
104800	0	105083	100000	0	0
4760	70	4830	30000	0	0
58550	0	67007	1000000	0	250000
0	0	0	0	0	0

Vir: EM-DAT - OFDA/CRED International Disaster Database - November (2008)